

ELŐFIZETÉS

BELYEBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDEKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HÍRBEFIZETÉSEK:
6-hasábos pott: per egyezer 20 fill.
minden követséknél 10 fillér.

Nyitólapon ára 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, szeptember 15.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérelk: A sztrájkok forradalma.**
- A hungara.**
- A cár ékszerel.**
- Merénylet Zamella ellen.**
- Achim András mandátuma.**
- Sárkány püspök Aradon.**
- A Uzárán-estély.**
- Hercegnő és műlovar.**
- A siedice-i rémnapiok.**
- A váltók.**
- Színházi titkok.**
- Elrabolt gyermekek.**
- Az 1907. évi költségvetés.**
- A belügyminiszter és a hivatalos órák.**
- Bérkocsitulajdonosok az iparosok ellen.**
- Az utolsó levag.**
- A belényesi tanárok botránya.**
- Tárcsa: A nők börtönében.** Irta: Anatole France.
- Csarnak: Jávor tanár.** Irta: Szomaházy István.

A sztrájkok forradalma.

Arad, szeptember 14.

Ennek a viszontagságos országnak minden baját és szerencsétlenségét el lehet azzal mondani, hogy az események itt megfordított sorrendben történnek. Másutt a kettő az egy után jön, nálunk megelőzi. Másutt a fundamentumnál kezdik az építkezést, mi elsőnek az erkélyt és a kupolatornyot akarjuk megcsinálni, azután a házat. A külföldön az ember akkor kerül be az életbe, ha már megnőtt hozzá, nálunk ellenben már a csecsemőt bevisszük a kaszinóba és a közélet terére.

S ez nem olyan lehetetlen bukfence a

gondolatoknak, mint a minőnek látszik. A kulturával járó erkölcsi süllyedésben már benne vagyunk, de kulturánk még nincs. Tudományos harcaink zaja kihallatszik a szomszéd országokba, a nélkül, hogy igazi tudományos életünk lenne. Esztendőik idejét pocskoltuk a nemzeti hiúság kielégítésére, a nélkül, hogy az ilyen fényűzésre elég gazdagok lettünk volna. S városainkban európai magasságu a drágaság, — a nélkül, hogy az európai szint és jelleget egyébként észre lehetne venni. Szóval: másutt az árnyék nyomában jár a dolgoknak, nálunk előtte megy.

Ilyen megfordított sorrend a baja az iparnak is. A munkabérharcok tekintetében a külföldet szédületesen utólértük, a nélkül, hogy maga az ipar ezzel a haladással lépést tudott volna tartani. Pedig bármiféle gazdasági elmélettel mérve, ennek a kettőnek összhangban kell egymással lenni. A hal sohase terjeszkedik messzebbre, mint a meddig a víz megy. S ha a halnak az a törekvése, hogy tovább jusson: be kell várnia, a míg a víz árja tovább fog érni.

Ipar és iparalapítás -dolgában Magyarországot mértföldes átfogóval se lehet a külfölddel egybevetni. Nálunk: hiányzik a szaktudás; tőkében nem vagyunk szegények, de az mind a föld árába, vagy a pénzintézetek felé özönlik. A bankok tőke-emelésére könnyebb a tíz millió, mint gyáralapításra a tíz ezer. Az értékesítés nincs szervezve; nincs kivite-

lünk, nincs gyarmatunk. A munkaerő nemcsak drága, hanem kevés is, a föld munkájában nevelkedett munkást szinte a konzervativizmusa is visszatartja attól, hogy a gyárakba szegődjék. A mesterséget tanult iparos nemzedéket évről-évre csökkentti az intelligens proletáriátust szaporító diploma-mánia. Kinos, szinte szizifuszi munka ilyen időben a gyáralapítás, az ipari termelés fejlesztése, fokozása. A vállalkozók közül, a kik erre szánják erejüket, sokszor az első-második sor anyagilag belepusztul az akadályok sáncaiba, hogy a harmadik az ő területükön át jusson valameenyire a boldoguláshoz.

S ezzel a vergődő fejlődéssel szemben a munkások türelmetlen gyorsasággal, mértéket nem tartva, folytatják a bérharcok utját. Ezt a fegyvert, a melynek külföldön óriási tudománya van, nálunk minden rendszer nélkül, a körülményesebb gazdasági viszonyokat latba nem téve, talán egyes egyedül a meg sem indokolt, tulzott önzés által ragadtatva forgatják, sokszor meg egyenesen ötletszerűen. Hiszen gyakori eset, a mikor maguk a munkásközpontok kénytelenek medrébe szorítani az ok, alkalom és a siker minden kilátása nélkül kicsapott sztrájkvágyat.

Természetes és jogos a munkásoknak az a törekvése, hogy anyagi helyzetüket minél jobbá, függetlenné tegyék, hogy ne elégedjenek meg a száraz kenyérral, a

A nők börtönében.

Irta: Anatole France.

Vagy két évvel ezelőtt meglátogattam egy női fogházat. Hajdan kastély volt, amelyet V. Henrik idejében építettek. Magas palotateteje kimeredt annak a komor kis városnak a háztetői közül, amely Franciaország déli részében fekszik egy folyó partján. A börtönigazgató közel járt már a nyugdíjhoz, fekete parókat viseit, de a bajusza hófehér volt. Egészen szokatlan igazgató volt, a saját kezdeményezésére szokott gondolkozni és humánus nézetei voltak.

Nem képződött semmiképen háromszáz foglyának az erkőcseiről, de azért arról is meg volt győződve, hogy ebben sem áll rosszabbul a dolog, mint háromszáz olyan nő erkőcseivel, akiket találomra válogatnának össze egy városban.

— Azok az emberek, akiket itt lát, nem más fajhoz tartoznak, mint más ember fia — látszott mondani a szelíd, faradt tekintete. A mikor áthaladtunk az udvaron, a foglyok hosszú sorával találkoztunk, akik éppen bevezették a sötétjüket és visszamentek a munkatermekbe. Sok volt közöttük a vénasszony s néhányan alattomos, állatias tekintete volt. A barátom, Caban dr., a ki velünk volt, arra tett nyílvessé, hogy csaknem mindenkinél volt valami karakterisztikus hibája, hogy csaknem a legtöbb sántított, alig volt néhány, akin ott ne

lett volna jelle a bűnnek, vagy legalább is a vét knek.

Az igazgató lassan megrázta a fejét. Látam, hogy nem értett egyet ezekkel a büntető orvosi elméletekkel. Sőt éppen ellenkezően, arról volt meggyőzve, hogy a mi társadalmunkban nehéz megkülönböztetni a bűnt az értatlanságtól. Azután bevezetett bennünket azokba a munkatermekbe, ahol a női pékek, a mosónők és a vasalónők végezték a munkájukat. A tisztaság és a munka mintha az örömeinek valami csillogását terjesztette volna itt. Az igazgató minden nővel nagyon barátságosan bánt. Még a legrosszabbaknál és a legrosszabb indulatuaknál sem vesztette el a türelmét s mindig egyformán jószágos volt. A véleménye az volt, hogy azoktól az emberektől, akikkel együtt élünk, nem szabad nagyon sokat követelnünk, még akkor sem, ha csak bűnösök és tolvajok. Egészen eltérően az általános szokástól, nem várta a tolvajoktól és orgazdaktól, hogy amivel büntetésben vannak, egyszerre tökéletes lényekké legyenek. Nem igen hitte a feyítékek erkölcsi hatásában és teljesen lemondott arról, hogy a börtönből erényiskolát csináljon. Mivel nem volt azon a nézeten, hogy az emberek jobbakk lesznek, ha szenvedtetik őket, tehát amennyire csak a hatalmába állt, megkímélte ezeket a szerencsétleneket minden szenvedéstől.

— Megfontolom a szabályzatot, — mondta — mielőtt alkalmaznám és magam magyarázom meg a foglyoknak. — A szabályzat például teljesen hallgatást rendel

el. De ettől minden asszony vagy hülyévé lenne, vagy beleőrülne. Nem gondolhatom, hogy a szabályzat ezt akarrhatta. Azért azt mondom nekik: „a szabályzat azt rendeli, hogy hallgassatok. Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a feügyelőknek nem szabad benneteket hallani. Ha hallanak benneteket, akkor büntetést kaptok. Ha nem hallanak benneteket, akkor nem lehet bajotok. A gondolatsitokrol nem tartoztok nekem számot adni.“ Ezután az intés után azon iparkodnak, hogy szinte hangtalanul beszéljenek. S nem bolondúlnak meg és mégis érvényesül a szabályzat.

A betegszobák és a hálószobák, amelyeket ezután meglátogattunk, nagy, magas termekben voltak elhelyezve, amelynek a falai egyezrelen fehérre voltak meszeelve. A hajdani pompából nem maradt semmi más, mint néhány monumentális kandalló szürke és fekete márványból; ezek felett pompás scobrok álltak. Egy faragott „Igazság.“ a XVI. század végéből elolaszosodott flamand kzlésben a kardját éppen úgy tartotta, hogy a hegye egy kis beteg felé irányult, aki vaságyban, olyan vékony matráccon feküdt, mint egy összehajtott kendő. A kicsike olyan volt, mint valami gyerek.

— Nos, jobban van? — kérdezte Caban doktor.

— Igen, sokkal jobban, uram — felelte a beteg és elmosolyodott.

— No hát csak viselje jól magát, akkor majd hamar meggyógyul.

puszta megélhetéssel, hanem részt kérjenek a haladás nyújtotta kényelem és szórakozások javaiból is. Természetes és jogos az is, hogy ezeket bérharcokkal igyekezzenek kivívni; hiszen a legméltányosabb munkaadóban is több a természetes önzés, mint a méltányosság, s a kérő szó nem mindig vezetne eredményre. De az már nem áll olyan közel a természetességhez, hogy ezt a törekvést a sztrájk utján akkor is érvényesítsék, a mikor ez elvenné a természetes jövedelmezőséget, a fennállás lehetőségét attól az iparostól, attól a vállalatától, a mely a munkás bérét szolgáltatja. Nem lehet elv, hogy valamely gyárat, a mely egyébként meg tudna maradni a helyén, a munkabérek ingassanak meg, vagy pedig elvegyék a létjogát. A nagy gazdasági elméletekben ugyan meg van írva, hogy a tőke nem heverhet tétlenül, s ha egy vállalat összeomlik, az szükségképen más vállalat megteremtését vonja maga után, de ebben az elméletben nincs számunkra vigasztaló, ha a mi üresen álló gyárépületeink helyett Ausztriában fognak többet dolgozni, s talán a munkásra se közömbös, hogy nem itt fogja a kenyerét keresni, hanem e célra kis kirándulást kell tennie a Carpathia hajón.

Lehet, hogy fogyatékosak a mi ismereteink, de úgy tudjuk, hogy Angliában előbb volt ipar, mintsem a Trade Unionok hatalmas szervezetüket megalkották; Németországban is előbb születtek meg a gyárak, mint a sztrájkokat irányító szakszervezetek. Hogy Amerikában az ipari trösztökkel párhuzamosan haladnak a munkabér harcai, azt is értjük. De hogy nálunk, a csenevész iparral szemben a szervezetek ugyanoly kaliberű sztrájk-ágyukat vontassanak fel, mint az előbb említett országokban: ez legalább is elszámtalt dolog, a melynek meg kell boszulnia magát.

Es jó részt ez boszulja meg magát abban, hogy minden társadalmi propaganda, hatósági és állami kísérletezés ellenére nem sikerül ipart teremteni, hogy az Ausztriából való behozatal egyre növekvő számai újabb és újabb pirulásra készítetik a me-

rész álmokban született tulipánt. Talán egyéb körülmények se csalogatják ide a vállalkozó tőkét. De olyankor, amikor a munkabérviszonyok felől lehetetlen számvetést tennie, amikor nem lehet biztos a felől, hogy mikor fogják a kereset javulása, a termékek áremelkedése nélkül, rendszertelenül fölcsigázott követelésekkel ledönteni előre megépített terveit, — nincs kedve a százezreket és a milliokat senkinek se idekötni, veszendővé tenni.

Lehet, hogy a bérharcoknak *Sturm és Drang*-korszakát éljük, amely egyéb országokon is átviharzott. De azok bizonyára erősek és eszejelttek voltak azok elviselésére. Nem mondjuk, hogy nálunk gazdasági katasztrófákat fog ez okozni. Csak éppen az jár vele, hogy belátható időnkig nem lesz igazi iparunk. S ezt sajátosképen ép azok okozzák, akiknek természetes érdekük, hogy minél kiterjedtebb, egymással minél jobban versenyző ipar legyen.

A hungara.

Uj harc a leánykereskedés ellen.

Apponyi és Andrássy levele.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Galambösz férfi tartott tegnap este előadást a budapesti ügyvédi körben a legvisszatasztóbb bűnről: a leánykereskedésről. Angliából jött egyenesen hozzánk és csakis azért, hogy nálunk hirdesse a védekezés és erőteljes akció szükségét.

Mr W. A. Coote, a londoni National Vigilance Association főtitkára, az a derék férfi, aki jobban vigyáz hazánk jó hírnevére, mint a magyar állam, a magyar társadalom s főképp a leánykereskedés leküzdésére alakult magyar bizottság. Eljött hozzánk, hogy felrzza még legégetőbb problémáink iránt is közönyös társadalmunkat apáthiájából. Megkongatta a vészharangot, hogy legelőbb ideje Európa előtt megmenteni a veszendőbe menő magyar becsületet és közérkölciséget, mert világszerte szíjjelvitte már a hungara az itteni „züllöt” közállapotok hírére, amiből aztán kiérthető az is, miért nem ritka ma már a hang, hogy nem

lehet túrni Európa szívében olyan államot, mint a hungarok hazája.

Első sorban is megbocsáthatatlan bűn terhell azoknak a lelkét, akik öt esztendővel ezelőtt megalapították a magyar bizottságot. A külföldi hasonló, de dolgos bizottságok átirataira, kérdőkördésekre, sürgetéseire Magyarországról soha senki se felelt. Csudt-e, ha a leánykereskedők ellen Brémában tartott kongresszuson a mi Wagener (német) barátunk a jeles magyar bizottságról azt mondta, hogy a leánykereskedő ellenes magyar bizottság csupa leánykereskedő s hogy az Andrássy-uton a férfiak valósággal egymás ölőbe dobálják a leányokat? . . .

Ily körülmények s a hungaroknak tényleg nem jelentéktelen száma teszik érthetővé, hogy a harmadéve Frankfurtban tartott kongresszus „szomorúan” konstataulta, hogy Magyarország szolgáltatja az egész európai leányexportnak legnagyobb kontingensét és hogy Magyarországon se a törvényhozás, se a társadalom, se a közigazgatás abszolúte nem törődik az egészszel semmit se.

Avagy törődött-e a legújabb időnkig? Ugyan mutasson valaki üdös törvényekre, energikus közigazgatási intézkedésekre, — kivéve Boda főkapitány mostani kezdő lépéseit — amelyek gyökereiben irtják ki a bajt és főképp a társadalom valamelyes aciójára! Angliából kellett idejönnie egy buzgó apostolnak, hogy megérlelje az eszmét, amelynek tanulmányozásában nem kicsinylendő ambícióval hónapokig fárad külföldön az államrendőrség egy buzgó kapitánya, Schreiber Emil dr. Külföldről kellett idejönni, hogy Magyarországot az október 22 én Párisban tartandó nemzetközi kongresszuson való részvételre „csábitsa”. Szőgyen és gyalázat, hogy a tisztességes magyar társadalom nem tanúsít érdeklődést oly ügy iránt, amely tulajdon gyermekei lelki üdvét kísérti uton-útfélen.

Ha társadalmunkban nem is mutatkozott erre kedv, szerencsére érdeklődést tanúsít iránta a kormány. Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter leghathatósabb támogatásával helyezte kilátásba a Coote főtitkárhoz intézett angol nyelvű levelében. Andrássy Gyula gróf belügyminiszter, akinek voltaképpen hatáskörébe is vág az erkölcsrendészet, szintén nem késelt állást foglalni e nagyfontosságú

A beteg nagy szemet meresztett az orvosra, a tekintetében őrim és remény csillogott.

— Ugyanis nagyon beteg volt, magyarázta a doktor s tovább mentünk.

— Milyen vétségért büntették meg?

— Nem vétségért, hanem bűnért.

— Ah?

— Gyermekgyilkosság!

Egy hosszú folyosó végén kis, meglehetősen barátságos szobába jutottunk, amely tele volt szekrényekkel s amelynek rácsalan ablaka a szabadba nyílt. Itt egy csinos, fiatal asszony egy íróasztalnál írt. Mellette állott egy felülnőn szép termetű leány s az övén hordott kulcskötegből kulcsot keresgetett. Hajlandó lettem volna azt hinni, hogy az igazgató leánnyal, de az tudatta velem, hogy e ek is foglyok.

— Nem látta, hogy szintén az intézeti ruhát hordják?

— Nem vettem észre, valószínűen másként hordják, mint a többiek.

— Jobb szabása van a ruhájuknak s a főkötőjük kisebb, ugy. hogy látni lehetett a hajukat.

— Igen, mondta a doktor, nehéz az asszonyt megakadályozni abban, hogy a haját mutogassa, ha szép.

— Es mivel foglalkoznak?

— Az egyik irattáros, a másik könyvtáros. Mindkettő erkölcstelen életmód miatt van fogva.

Az igazgató ekkor azt a kijelentést tette, hogy ő jobb szereti a bűnösöket, mint azokat, akik csak kisebb vétségért, vagy kihágásért vannak az intézetben.

— A bűnösök közt — mondta — vannak, akiknek ugyszólván semmi köze sincs a bűnökhöz. Ugy csapott bele életükbe a bűn, mint a felhőtlen égből jövő villám. Lshetnek amellett igen jóra való, bátor, sőt jólelkű emberek. A tolvajokról ezt már nem mondhatnám. A vétségük rendszeren nem nagy, igen közönséges, mondhatnám az az alaphangja létüknek, azért javíthatatlanok. S jellemük ajjassága egész viselkedésükben visszatükröződik. A büntetés, amit kapnak, aránylag csekély, s mivel nemcsak a morális, hanem a fizikai érzékenységük is tompult, nagy könnyelműséggel viselik el. Nem is kérdés, hogy ezek a szerencsétlenek nem érdemlik meg a szánalmunkat s az érdeklődésünket; de mentül inkább öregszem, annál jobban meggyőződöm arról, hogy tulajdonképen nincsenek bűnösök, csak szerencsétlenek vannak.

Besvezetett bennünket a dolgozószobájába és a felügyelővel behozatta az 503. számú foglyot.

— Kérem, higgyék el az urak — mondta, — hogy az a jelenet, amelyet mutatni fogok önöknek, teljesen előkészítetlen. Erről a bűnről és a büntetésről valószínűen egészen új fogalmat fognak nyerni. Amint most látni és hallani fognak, azt én vagy százszor tapasztaltam az életben.

A fogoly egy felügyelőnk kíséretében belépett a szobába. Fiatál, csinos parasztleány volt, nagyon egyszerű és jólelkű arccal.

— Jó hírt mondhatok önnek — szolt hozzá az igazgató. — A jó viselete miatt elengedték a büntetése hátralevő részét. Szombaton kibocsátjuk.

A leány a mellén összefonta a kezét és tátott szájjal hallgatta.

— Szombaton kijut ebből a házból és szabad lesz megint.

A leány végre megértette. A keze szorongó mozdulattal bomlott szét, az ajka remegni kezdett.

— El kell innen mennem? Mi lesz belőlem? Itt volt ruhám és ennilálóm. Nem járhatna közbe az igazgató ur, hogy szabadon ittmaradnom?

Az igazgató szelid komolysággal magyarázta meg, hogy nem utasíthatja vissza a kegyelmet. Azonkívül az elmenéskor kap valamelyes pénzt is, tiz tizenkét frankot.

A leány sirva ment ki. Megkérdeztem, hogy miért büntették meg. Az igazgató átlapozta a lajstromot.

— Ötszázhárom. A leány a parasztoknál volt szolgáló . . . A gazdája feleségétől ellopott egy alsószoknyát . . . Házi tolvajlás . . . Amint tudják, a mi törvényeink a házi tolvajt nagyon szigorúan büntetik.

kérdésben. Ő is levelet intézett Coote főtitkárhoz, biztosítva arról, hogy a mozgalom érdekében bizvást számíthat a magyar kormány rokonszenvére és támogatására.

Bizton hihető tehát, hogy az az új bizottság, amely *Gieswein* Sándor országgyűlési képviselő elnökelete alatt alakult, fogja tudni, mivel tartozik magyar voltának s hazájának. Annál is inkább, mert Európa minden egyes kultúráján kívül már Egyiptomban, sőt Dél-Afrikában is hathatósan küzdenek a leánykereskedés ellen az ottani bizottságok. Ezenkívül a magyar nőegyletek lelkes kiküldöttjei: *Berzeviczy* Albertné, *Rosenberg* Augusztá, *Geöcze* Sarolta, *Fuchs* Malvin ép úgy biztosítékot nyújtanak arra, hogy az ügy többé elaludni nem fog, miát a jelentkezett tagok nagy száma s az új előkészítő bizottság, névszerint: *Vámbéry* Rusztem dr., *Farkas* Gyula dr. járábíró és *Szilágyi* Arthur Károly dr.

Mindenekelőtt legyen ez az első kötelességük, hogy fölvilágosítsák a külföldet arról, hogy nálunk se gonoszabb a leánykereskedés, ha rosszabb is a bírunk, mint külföldön. Nálunk se a zárdából és a családi szentélyből ragadják ki áldozataikat ezek a modern bosttiák, hanem a mác bukottaknak közvetítéséből élőködnek. S aztán oly szépen hangzik különösen német ajkakon a szó: „Hungara”! A galíciai s orosz zsidóleányok, de a román, szerb, sőt Európa egész keletiének prostitúciója „bungara” név alatt árasztja el a világot, roativa világszerte a magyar becsületet és magyar tisztességet.

A cár ékszerei.

Eladták egymillióért.

(Mire kell a pénz?)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Pétervári ról írják, hogy az ottani ékszerészek között nagy a felháborodás a cár és az udvar ellen. A felháborodásnak az az oka, hogy a cár a pétervári ékszerészek kijátszásával eladta ékszereinek egy részét.

A pétervári jelentés szerint a cár, nem tudni miképp, már régebben elhatározta az ékszereladást, de mert titokban akarta tartani szándékát, azért bizalmasan magához hivatott két előkelő ékszerkereskedőt, akiket felszólított, tegyenek ajánlatokat az eladandó ékszerekre. A meghívott ékszerészek, miután megvizsgálták az ékszereket, egymillió rubell kínáltak értük. Megígérték aztán, hogy az egész adás vevésről hallgatni fognak és azzal bocsátották el őket az udvartól, hogy az uralkodó még meggondolja a dolgot.

Néhány nappal utóbb a két ékszerészt a cári ház miniszteréhez hívták, ahol arról értesültek, hogy a terv dugába dőlt és a cár egy francia ékszerésznek adta el az ékköveket. Utána jártak és meggyőződtek, hogy azért estek el a busás üzlettől, mert francia riválisuk százszor rubellal többet kínált, mint ők. Az ékszerészek ezután nem csináltak titkot meghívásukból és elpanaszolván esetüket egy orosz újságíró előtt, úgy tüntették fel a dolgot, hogy az adás vétel már befejezett ügy volt és ők a vételár egyharmadrészét le is fizették a cár kincstárosának.

Hogy az orosz uralkodó kincseinek egy részét áruba bocsátotta, érthető feltűnést keltett és a párisi *Temps* meginterjúvolta azt az ékszerészt, aki végérvényesen megvette a cár ékszereit. Ez az utóbbi elismerte, hogy a pétervári udvarnál ékszereket vásárolt, de tagadta, hogy tullicsítáta volna pétervári szaktársainak ajánlatát és tagadta azt is, hogy a meg-

vett kincsek a horvátok ékkövei lettek volna. Amiket vett — ugymond — azok olyan bányák termékei, amelyek a cár magántulajdonában vannak. A kövek különben csiszolatlanok. Hasonlóképpen tagadta, hogy a panaszkodó pétervári ékszerészek a vételár egy részét lefizették. Fizettek bizonyos összeget, de ez óradék volt, amelyet egyformán le kellett rónia mindenkinek, aki mint vásárló jelentkezett. Mikor aztán meghiusult a velük kötendő üzlet, a cár kabinetirodája visszajuttatta hozzájuk ezt a kauciót.

A nyilatkozatok és elennyilatkozatok így meglehetősen ellenkező színben tüntetik fel az eladás történetét, abban azonban megegyeznek — és talán ez a legfontosabb, — hogy a cár valóban eladott ékszereket és hogy igyekezett titokban tartani az eladást. A vételkedésből aztán most kipattant a titok, de az még mindig rejtélyes és izgaló titok, hogy miért adta el a cár az ékszereit? Talán pénz kellett neki? Mire kell a cárnak ez a millió? Ezeket a kérdéseket feszegetik most a párisi lapok is.

Merénylet Zanella ellen.

(Egy párbaj története.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, szeptember 14.

A fiumei zavargásoknak érdekes utójátékául egy merénylet terve és egy lovagias affér foglalkoztatja most erősen a város lakosságát.

A rendőrség ugyancs, — mint *Fiuméből* táviratozzák, — megkísztelt egy merényletet, amelyet *Zanella* Richárd országgyűlési képviselő ellen terveztek.

Eddig még ismeretlen emberek meg akarták vesztegetni annak a háznak a felelősét, ahol *Zanella* lakik. A háznak két kapuja van: egyik a közőre, a másik az óvárosra nyílik. Ötszáz koronát ígértek a házmesternőnek, ha az óvárosi kapu kulcsát átadja nekik. Az volt a tervük, hogy amikor a képviselő éjszaka hazamegy, rátámadnak a kapualjban, ahová már előre elrejtőznek, aztán majd elmenekülnék a hátsó kapun. A házmesternő félelmében már hónapokkal ezelőtt elhagyta a házat. A rendőrség, még nem tudni, mi módon, értesült a dologról s vizsgálatot indított. Ma letartóztatták *Pavaries* Antalt, aki a horvátok minapi tiltakozó gyűlésén azt mondta Susákon, hogy három napon belül megszerzi *Zanella* fejét. Régebben rendőr volt *Fiumében*, de házassága miatt elbocsátották; már többször meggyült a baja a hatósággal. A merénylet tervezőinek már nyomában van a rendőrség.

Fiume másik érdekes eseménye az a párbaj, amely *Csór* Gáspár, a *Fiumei Hírlap* szerkesztője és *Zanella* Richárd között lesz valószínűleg a napokban. A *Fiumei Hírlap* tudvalevőleg állandóan harcban áll *Zanella* lapjával, a *Voco del Popolo*-val. Mind a kettőnek nagy olvasópublikuma van. A *Voco* sohasem nevezi másképp a decák kis-magyar lapot, mint „libello”, a mi szennylapot jelent, ezzel szemben a *F. H.* sem mérsékli a maga hangját.

Nákó Sándor gróf megkísérelte kibékíteni valahogy a két lapot s magához kérte *Zanellát*.

— Mérsékelje egy kevéssé a *Voco* hangját — kérte *Nákó* *Zanellát*.

Zanella erre azzal felelt, hogy ellenkezőleg, még élesebben fog írni ezentúl, a min *Nákó* állítólag annyira feldühödött, hogy hátat fordított *Zanellának* s azt mondta:

— Akkor semmi dolgunk többé egymással!

Zanella másnap a *Vocoban* személyében támadta meg *Csór* Gáspárt, a ki energikus han-

gon utasított vissza minden személyeskedést s örömlégénynek nevezte *Zanellát*.

Zanella erre tegnap provokáltta *Csört*.

A kormányzó csak most tehet jelentést a történekről a miniszterelnököknek s ezért tegnap Budapestre utazott.

Achim András mandátuma.

Veszélyben a képviselőség.

(A parasztképviselő irgatásai.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, szeptember 14.

Másodszor választotta meg az idén Békéscsaba városa követének *Achim* L. Andrást, a szociálista parasztképviselőt. Az első alkalommal, amikor a vármegye főispánját buktatta meg, békén birta a mandátumát. Most azonban erős ellenfele akadt *Achimnak* egy másik vagyonos parasztagzában, *Bakos* Mátyásban, aki függetlenségi programmal lépett fel ellene. De győztes azért ezuttal is 397 szóval a csabai szegényebb nép kedves embere, *Achim* András lett. A *Bakos*-párt azonban petícióval támadta meg a választást, azt állítva, hogy a képviselő az uri osztály ellen szóval és írásban elkövetett irgatás révén, továbbá a választók iratásával szerezte a mandátumát.

A petíció tárgyalásába — amint budapesti tudósítók jelenti — ma fogott bele a kir. Kuria I. választási tanácsa *Sebestyén* Minály elnöklése mellett. A kérvényező képviselőkben *Ragályi* Lajos dr. és *Gábor* Illés dr. budapesti ügyvédek jelentek meg, a megtámadott képviselő védője *Tetőlenni* Ármin dr., a választást védő választók meghatalmazottjaként *Jellinek* Manó ügyvéd járt el.

(Az első kifogás.)

A tárgyalás megnyitása után *Tetőlenni* Ármin dr. védő a ki kifogást emelt a kérvény ellen azon a címen, hogy a kérvényező választói minőségét igazoló névjegyzék kivonat hiányos, mert a kérvényező választói minőségének igazolására nem a törvény által előírt névjegyzék kivonat, hanem csupán Békéscsaba községi előjárásának egy szöveges tanúsítványa csatolatott. Minthogy pedig a névjegyzék kivonat adására a községi előjárás nem illetékes, a kérvényező választói minősége a törvény által előírt módon igazolva nincsen. Kéri tehát a kérvény visszautasítását.

A Kuria *Ragályi* dr. válasza után az alaki semmisségi okot elutasította, mert a hitelesítő okirat tartalmánál fogva alkalmatlan az igazolásra. A község irattárában levő választói névjegyzék ugyanis jogilag azonos azzal, amely a belügyminiszteriumban fekszik.

Ezután *Ragályi* Lajos dr., a kérvényező megbízottja ismertette a petíció tartalmát.

(Súlyos vádak.)

E szerint *Achim* András egyes választóknak jövedelmező községi állásokat ígért, ha rá szavaznak; másoknak azt ígérte, hogy birtokaira 4 százalékosnál olcsóbb kölcsönt fog költségmentesen kijárni. Dohányt lopott családja egész atyafiságát a följelentés mellőzésének igé- etével nyerte meg. Sokak szavazatát erkölcsi kényszerrel biztosította magának olyképen, hogy egész tömegek írásbeli becsületszavát vette, hogy csakis rá fognak szavazni. A választók tehát nem voltak abban a törvény-követelt helyzetben, hogy választói jogukat egész az urnához lépés pillanatáig szabadon gyakorolhatták volna.

Felhozta továbbá a kérvény, hogy *Bakos*

Mátyás programbeszédjén Achim András is megjelent híveivel, akik a szónokokat folyton zavarták, sőt a végén annyira mentek, hogy a ballgatóság ellen valóságos rohamot intéztek, úgy hogy a rendőrségnek is közbe kellett lépnie. Az ellenpárt egy másik gyűlésére Achim azzal az egyenes megbizással küldte el híveinek egy leiratott csapatját, hogy *verjék seét a függetlenségiakat*, az ott megjelenő Vecseri János függetlenségi szocialista szónokot pedig *verjék agyon*. Ennek a büntettré való egyenes felhívásnak az lett az eredménye, hogy a felbujított nép az ellenfél gyanútlan gyülekezését széjjel szórta és a proskribált Vecseri Jánoson súlyos sérüléseket ejtettek. Ennek igazolására a kérvényezők meghatalmazottja becsatolta a hatósági orvosi látleletet.

(Az urak ellen.)

Különösen kiemeli a kérvény Achim András képviselőnek az 1899. évi XV. tc. 3. pontjába ütköző osztály elleni izgatását. Maga és emberei által írt hírlapi cikkeiben izgatott gyűlöltre az urí osztály ellen. E cikkek a képviselő szerkesztésében megjelenő *Paraszt Újságban* láttak napvilágot s ilyen kitételeket tartalmaznak:

Az urak a népszabadság ellen még a legpiszkosabb s legarcátlanabb eszközzel is küzdenek... Az urak a parasztot igavonó baromnak tekintik, nekik ugyanis tele van a bendőjük jó népszirokkal. Az ilyen bestiák ellen csak valódi idykösszel lehet harcolni. Nem lesz többé Békéscsabán nép kizsákmányoló urí uralom. Az urí benda csak nyuzni, szípolozni akar. Az urí himpellérek, az urí népnuzok, ezek az enervált idegzetű politikai kéjencek parasztvér látásával akarják háteerincsorvadásos néhány hátralévő órájukat kellemessé tenni, undorító életük végső lehellete előtt. Csak vessetek szelet, majd vihart fogtok aratni!

Achim maga így ír lapjában:

„A helyi és országos, erkölcsileg és jellemileg züllött urí banda mind gögősuri emberek, kik a parasztokat mintegy igavonó baromnak tekintik. Azt mondják magukban: „Pfüj, büdös paraszt!” Vigyázzatok, én édes véreim, ha ezek a hársánybőrbe bujtatott fenavadak közelednek felétek. Ne legyen elég erős a zászlórúd és elég kemény a munkásokól e rákfenék elűzésére“...

(Egy kis kommunizmus.)

Ezek a kifejezések — mondta *Ragályi dr.* — nem objektív bírálata a mindnyájunk lelkét megérintő társadalmi bajoknak és nem ezen bajok reális orvosszereléről adnak tanácsot a kevésbé felvilágosultaknak, hanem éppen a felvilágosodás csekélyebb fokára támaszkodva, az urí osztály romlottóságát, büdös összejárásait állítják oda a bajok forrásául a parasztság elé, a mi azokban gyűlölséget támaszt. S az az izgatás — mondja a kérvény — még kifejezéseiben sem válogató, ha csak úgy nem, hogy mindig a legdurvábbat válogatja.

Achim András a köztulajdon felosztásával is ámitotta választóit. Békéscsaba község ugyanis a Trauttmannsdorff féle birtokot parcellázás céljára s millió koronáért megvásárolta s a parcellázáson 200000 koronát nyert s ezt kulturális alapítványná tette. Ennek a pénznek *kiosztását ígérte* a képviselő a választóknak arra az esetre, ha reá szavaznak.

Mind ezek alapján kéri a kérvényezők meghatalmazottja a választás érvénytelenítését és Achim András választói jogának felfüggesztését. A tárgyalást holnap folytatják.

Sárkány püspök Aradon.

(Az evangélikusok ünnepe.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Magas vendéggel érkeznek holnap az aradi ág. ev. egyháznak: azok az előkelőségek, akik az egyház nagy ünnepén, az új templom felszentelésén részt vesznek. Ezek közül nagy szeretettel várják a bányai egyházkerület nyugalmába vonult, ősz püspökét, Sárkány Sámuelt és a kerület főfelügyelőjét, Zsilinszky Mihály nyugalmazott államtitkárt.

A vasárnapi templom felszentelési ünnep úgy Arad város egész intelligenciája, mint a kerület papsága jelenlétében fog lefolyni. A rendező bizottság részéről az ünnepély sorrendje a legapróbb részletekig megállapítást nyert s amint az már előre megállapítható, az ünnep egy ily ritka alkalomnak megfelelően lélekemelő lesz.

A templom-felszentelési beszédet, mint már jeleztük, Sárkány Sámuel ny. püspök, az ünnepi beszédet Koren Pál ér. esperes tartja. Az istentisztelet befejezése után Sárkány Sámuel ny. püspök a bejelentett küldöttségeket fogadja. Az ünnepélyen Zsilinszky Mihály v. b. t. t. ny. államtitkár, kerületi főfelügyelő is részt vesz s ugyancsak a szombat délutáni vonattal érkezik.

A Központi szálló dísztermében vasárnap délután két órakor tartandó díszebédre, mely iránt város-szerre nagy érdeklődés mutatkozik, jegyek Fejér Gyula üzletében várhatók.

Az ugyancsak vasárnap este 8 órakor lezajló táncestély sikere szintén biztosítottnak vehető s a látogatott kedélyes estély hangulatos befejezése lesz az ág. ev. hitv. egyház örömu-ünnepélyének.

Ezen táncestélyre kibocsájtott meghívók szövege a következő:

1906. évi szeptember hó 16-án, vasárnap, a „Központi Szálloda” termében, az aradi ág. hitv. ev. egyház új templomának felszentelése alkalmából zártkörű táncestélyt tart. Jegyek a meghívó előmutatása mellett várhatók: Fejér Gyula, Maresch Gyula és Réthy Viktor urak üzleteiben és 16-án a pénztárnál. S emély-jegy 2 korona, család-jegy 4 kor. Kezdeté 8³/₄ órakor. A tiszta jövedelmet a templomépítési alap javára fordítják.

Az ág. hitv. ev. egyház templom felszentelési bizottsága a következő kérelmet teszi közzé:

A mai nap délután fél 4 órakor tartandó bevonulás és a vasárnap tartandó új templomunk felszentelése alkalmából, tisztelettel kérjük a Boros Béni-ter, József főherceg ut., Andrássy-terti háziurakat, szíveskedjenek szívesen látott vendégeink tiszteletére s ez ünnepélyre nézük fellobogózni.

TÁVIRATOK.

A trónörökös Raguzában.

Ragusa, szept. 14. Ferenc Ferdinánd főherceg tegnap este 7 órakor automobilon a Rhum felé vezető úton a gyakorlótérre ment.

Földrengések.

Palermó, szept. 14. Palermó és Termini környékén a földtörések még mindig észlelhetők. Néhány ház megsérült. A lakosság a szabad ég alatt tanyázik.

Törökország fegyverkezése.

Athén, szeptember 14. (Havas). Monasztiri táviratok jelentése szerint az utóbbi napokban Moret helységbe behatolt egy bolgár banda és megölte a görög lelkészt, valamint három 16. módu görög lakost. Ugyanaz a banda azután

Pissoveri községben a lelkészt és két gazdát ölt meg.

Konstantinápoly, szeptember 14. A drinápolyi, illetőleg szalonikli második, illetve harmadik hadtesthez történt gyorstüzéld-ágyukra vonatkozó jelentések azt mondják, hogy az ottani tábori tüzérség ujjonnan való felszereléséről van szó és hogy ez Krupp-gyorstüzéld-ágyukkal történt. A felszerelés rövid időn belül véget ér. Megjegyzendő, hogy a legutóbbi szálltmánnyal együtt Drinápolyban hat gyorstüzéld van, mindegyik hat-hat ágyuból áll. Tekintve azonban, hogy a Krupp-gyárral kötött első szerződés teljesített ugyan, a második 62 útegre vonatkozó teljesítése azonban csak most kezdődik, a két hadtest tábori tüzérségének felszerelése, az azonnali szétosztást és begyakorlást feltéve, legjobb esetben csak a jövő év folyamán érhet véget.

Konstantinápoly, szeptember 14. Az ökümeniai patriarchátus, tekintve, hogy a bulgáriai státusquo helyreállítására, valamint a metropolitáknak állomáshelyükre való visszatérésére vonatkozó lépései sikertelenek voltak, elhatározta, hogy ez ügyben az entente hatalmak uralkodóihoz fordul.

A Czárán-estély.

(Félelvassás a nyári színházban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Városszerre fokozódó érdeklődés mutatkozik azon turisztikai előadás iránt, melyet Szlegmeth Károly áll. vasuti igazgató az „Aradi-Turista Egyesület” felkérésére e hó 18-án, kedden este, a nyári színházban fog tartani. Kétségtelen, hogy a nagy érdeklődést, mely az előadás iránt mindenkörben eddig megnyilvánult, nemcsak a kulturális cél idézte elő, melyért a Czárán-estély rendeztetik, hanem maga az előadás, mely az első ily zsánerű estély lesz Aradon és a mely hazánk legszebb hegyvidékének, a Magas Tátrának ismertetésével és bemutatásával foglalkozik. Elvezetést fog nyújtani ezen előadás azoknak, kik régi ismerősként fogják a maguk előtt megelevenedő festői Tátrát üdvözölni, de nem kisebb szórakozást szereznek maguknak azok, kik a Tátra természeti szépségéből a valóságban még mit sem láttak.

Szlegmeth igazgató leíró és ismeretterjesztő felolvasásában az egész Tátrán keresztül vándoreltatja a szemlélőt, ki a vászonra varázsolt és szemel előtt elvonuló 16□ méter nagyságú 150 képből teljesen megismeri hazánk legszebb hegyvidékét.

Ezen turisztikai előadásoknak sok előnyük van. Megismertetik a szemlélővel az ország természeti szépségeiben gazdag vidékeit, felélesztik sokakban a turisztika iránti hajlamot és vágyat, amely bizony ma nincs nagyon kifejlődve a magyar emberben és így — sajnos — kevés azoknak a kivételeknek száma, kik elmondhatják magukról, hogy ismerik Magyarországot.

Ily estéket eddig csak a budapesti és kolozsvári turista-egyesületek tartottak sűrű egymásutánban. Most nyomukba lép az Aradi Turista Egyesület is, s a próbálkozás előreláthatólag fényes sikerű lesz.

Szlegmeth, a híres természettudós már hétfőn érkezik Aradra, amidőn a város előkelőségénél fog látogatásokat tenni.

Az estély iránti érdeklődést legjobban igazolja az a tömeges előjegyzés, ami a színházjegyekre már eddig is történt.

Az egyesület igazgatósága ma egy köriratot adott ki, amelyben értesíti a tagokat, hogy

a keelvezményes jegyeket csak vasárnapig lehet kiváltani, mivel azok hétfőn, és az előadás napján délelőtt és délután már csak a színház pénztáránál és csak a rendes árakon lesznek válthatók. A színházi estélyt *Iársasvacsora* követi, melyet Szlegmeth tiszteletére a Vas-szálló nagytermében fog a Turista-egyesület rendezni.

Hercegnő és műlovar.

(Regény a cirkuszéletből.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Szebbet, érdekesebbet, titokzatosabbat a cirkuszi artisták életénél alig lehet képzelni. Boldog az a halandó, akinek megadatott beletekinteni ebbe az istállószagu boszorkánykonyhába, aki privátim érintkezik a szenális clownokkal, a pikáns lovarművésznőkkel és a zord lég tornászokkal. Telő van ez a cirkuszi levegő szerelemmel, intrikával, regénnyel, pletykákkal. Mint a régi középkorbeli fejedelmek udvaraiban, úgy szövődnek ebben a környezetben szenvedélyes szivügyek, árulások, haragok, boszúk.

Az alább következő regény a budapesti Beketow-cirkusz fagerendái között játszódott le. Hősnője a regénynek az igazgató huga, *Beketow Wardia* kisasszony, a csodaszép lovarnő, a ki vakmerő, életveszélyes mutatványai közben sem feledkezik meg egy finom, leányos mosolyról, amelynek csodájára járnak az emberek a cirkuszba. A szép Wardia kisasszonyt tegnap baleset érte. Legnehezebb produkciója nem sikerült, amikor másodmagával fel akart ugrani a lova hátára, lebukott, és súlyosan megsérült. A társa, *Harry* nevű angol szilvén leesett a lóról, de nem történt semmi baja.

Wardia kisasszony balesetét nem tisztán véletlen okozta. Másról van itt szó. Még pedig arról, hogy a csodálatosan szép kisasszony, aki hat esztendeig tanulgatta ezt a kinosan nehéz produkciót, nem tud összetanulni az angol Harryval, aki öreg is már, fáradt is már, de meg semmi lelki összhangban nincs a gyönyörű Wardiával.

Ezt már meg kell magyarázni. Wardia körülbelül másfél esztendeig egy *Fontana* nevű szép orosz fluval produkálta magát. Gyönyörű pár volt Wardia és Fontana, amellyel, hogy el sőrangu művész volt mind a kettő, lelki közösség is létezett köztük. Szerették egymást, tisztán, lelkiesen és biztos volt mindenki előtt, hogy egymáséi lesznek.

Közbejött azonban valami véletlen. Fontana Párisban megismerkedett egy orosz hercegnővel, aki rendkívül gazdag és előkelő hölgy és őrült módon beleszeretett az orosz lovasba. Párisból Beketowék Budapestre jöttek s tavasszal a hercegnő utánuk utazott és esténként a nézőtér első páholyában volt látható, az aranyfehér látszóval, amelylyel idegesen nézegette Fontana mutatványait.

Néhány hét előtt hirtelen eltűnt a hercegnő és Fontana is. Elutaztak Párisba és megesküdtek. Wardia árván maradt s most Harryval, az angollal produkálta magát, aki azonban öreg már és gyöngye partner. Nem tud vigyázni Wardiára s az ő ügyetlenségén mult a tegnapi baleset is. A szerencsétlenül járt lovarnő állapota súlyos, de nem életveszélyes.

SPORT

+ Előnkválság a Toldi Atlétikai Klubban. A klub tartotta Flórián-utca 2. sz. alatt levő új sporthelyiségében az Aradi Toldi Atlétikai Klub szeptember havi választmányi gyűlését, melyben egyéb belső ügyek elintézése közt a klub vezetésében szükséges változás kérdését

is elintézték. Tekintettel arra, hogy a Klub eddigi elnöke, *Visonay Kálmán* nagy elfoglaltsága miatt az elnöki teendőket, úgy mint azt az alapszabályok előírják, nem teljesíthette, a választmány úgy határozott, hogy ezen terhes állásától *felmentsi*, s intézkedik, hogy új elnöki választásra rendkívüli közgyűlés rövid időn belül összehívassék.

+ Nők tornatanfolyama. Az Aradi Tornaegetület, mely a magyar tornázás és sport minden ágát eredményesen műveli, kiterjeszkedik a nők tornázására is és nagy anyagi áldozatokkal női tornatanfolyamot szervezett és tart fenn. Ezen női tornaszakosztály őszi működését folyó hó 15 én, szombaton megkezdte. A szakosztály hetenként háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton d. u. 4-5 óráig a liceumi tornacsarnokban tornázik. A tornaszakosztály *Kopp Erzsébet* polgári leányiskolai tornatanítónő szakavatott vezetése alatt működik. Jelentkezni lehet a szakosztályba való főlvelekre a fentjelzett helyen és órákban. Az Aradi Tornaegetület választmánya ez uton kéri fel Arad város minden szép és nemes intézményeire lelkesülni tudó hölgyeit és urnőit, hogy a nemes és hazafias célokat szolgáló egyesületbe tömegesen beiratkozzon sziveskedjenek. Tagsági díj havonként két korona.

+ Az Aradi Atlétikai Klub választmánya szombaton délután 5 órakor ülést tart a „Millennium” különtermében, melyre a tagokat meghívja ez uton is az elnökség.

A siedlce-i rémnapok. Agyonlőtt rendőrfőnök.

(Lefokozott tisztak.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 14.

A siedlce-i vérengzésekről naponkint érkeznek újabb részletek, amelyek borzalmas színben tüntetik föl a zsidókon elkövetett kegyetlenségeket. Az esetekről és a sebesültekről eltérő számadatokkal szolgálnak a táviratok, amelyek kifogyhatatlanok a részletek jelentésében.

Mai távirataink a következők:

Pétervár, szeptember 14. A hivatalos lap a siedlcei eseményekről újabban a következőket jelenti:

E hó 8-ikán a forradalmárok a rendőrségre és katonai őrzőkre tüzeit. A katonaság erre ostromállapotba helyezte a várost. A házakat, a melyekből lövések történtek, őrzőket átkutatták. A zsidónegyedben újból lövöldöztek a katonaságra, minek a katonaság viszonzta a tüzelést. A tüzelés egyre tartott. Múltán a lakosság a vétkeseket nem akarta kiadni, ágyúból tüzeltek, mire következtében hét ház rombadott. A forradalmárok részéről mintegy 40 ember elesett. A sebesültek számát nem sikerült megállapítani. Mintegy 200 egyént letartóztattak. Csak e hó 10-ikén délután állott helyre a nyugalom.

Pétervár, szept. 14. Itteni lapok jelentése szerint Siedlce-ben az első lövést egy *Wasiliew* nevű orthodox tette, kinek holtteste a kaszárnnyában van. A zsidók a halottak számát 42-re, a sebesülteket 430-ra teszik. A *Rjecs* odesszai távirata szerint az „Orosz férfiak” egyesület tagjai az utóbbi időben igen izgatottak. Fegyveresen és jelzősípokkal felszerelve bejárják az utcákat és a zsidókat bántalmazzák. Ily esetek napirenden vannak. A rendőrség ezen eseményeknek mindamelllett semmi fontosságot nem tulajdonít.

Berlin, szept. 14. A Russ. Korresp.-nek jelentik Siedlceből: Az utcák látványa valóban elrettentő. A pusztítás egyetlen üzletet sem kímélt meg. A melyik üzletet

nem raboltak ki, azt fölgyújtották. A vásártéren az összes zsidó bódék elégték. Különböző oldalról megerősítik, hogy csak egyetlen egy katona és az is egyik bajtársa vigyázatlansága folytán sebesült meg. A halottak számát még mindig nem tudják. Tisztek, kik a városból a pályaudvarra jöttek, a halottak számát száznál többre becsülik.

Varsó, szeptember 14. A tegnapi csapatszemlén a rendőrfőnököt, aki a kormányzó mellett állt, agyonlőtték. A tettes, aki tiszt egyenruhába öltözött fiatalember volt, a nagy kavardásban elmenekült.

Varsó, szeptember 14. Két zsidó asszony házában tegnap a rendőrség és egy katonai őrző járát házmotozást tartott, amely után két tiszt erőszakot akart elkövetni az asszonyokon. A jelenlevő kerületi főnök közbelépett, de a katonatisztek eltávolították. Közben a kerületi főnök megtelefonálta az esetet a rendőrségnek, ahonnan a rendőrfőnök a helyszínére sietett és letartóztatta a tiszteket, akiket felettes hatóságuk azonnal lefokozott.

Pétervár, szeptember 14. A zsidók szövetsége, valamint a moszkvai szociáldemokraták leveleket intéztek az újságok szerkesztőségéhez, a melyekben a kényszerkiszájtítás elvét határozottan elítélik.

Kiew, szeptember 14. A Bjelaja-Zerkovi discontó bankfiókban elkövetett rablásban való részvétel miatt letartóztatott két személyt ma halálra ítélték. Bevallották, hogy résztvettek az örök meggyilkolásában.

Moszkva, szeptember 14. Ma volt a hadbíróóság előtt az első tárgyalás két személy ellen, kik azzal vannak vádolva, hogy elfogatásukkor fegyveresen ellentáltak.

A váltók.

(Főmentett makói kereskedő.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Egy makói kereskedő bűnpörével foglalkozott a szegedi büntetőbírószék tegnap reggeltől este 7 óráig és végül felmentő ítéletet hozott. A vádlott *Goldschmidt Sándor* makói italmérő, aki éveken át gabonakereskedéssel is foglalkozott.

Még az 1900. év szeptember, október és november hónapokban történt, hogy *Goldschmidt* előre megvette hét keveremesi földmives gabonáját, amelyre előleget adott. *B. Fodor* Istvának 160 koronát, *idősb Horvát* Jánosnak 240 koronát, *Huseka* Mátyásnak 440, *V. Tóth* Andrásnak 56, *M. Tóth* Istvánnak 80, ifjabb *Kotroc* Mihálynak 88 korona 60 fillért és *Petró* Jánosnak 80 koronát. A földmivesek a felvett összegekről a maguk és még néhány földmives aláírásával ellátva váltót adtak *Goldschmidt*nek, a ki a váltókat az Aradmegyei Takarékpénztár battonyai fiókjánál leszámítottatta.

A váltókat *Goldschmidt* akkor sem adta vissza, amikor már a földmivesek a gabonát elszállították neki, hanem tovább is szorgalmasan törlesztette. Időközben azonban *Goldschmidt* csődbe került és a takarékpénztárnál nem fogadták el az aláírását. A váltók törlesztését azután a földmivesek vették át és egyben följelentést tettek *Goldschmidt* ellen a szegedi kir. ügyészségnél, hogy 5 nagyobb összegre állította ki a váltókat, mint az eredetileg volt. Azt mondták, hogy a *V. Tóth* Andrásét és *M. Tóth* Istvánét 150 koronára, a *Kotroc*ét 280 koronára, a

Petróét 140 koronára, a többiekét pedig 600 koronára emelte fel az 5 tudtukon kívül.

A szegedi kir. ügyészség hét rendbeli magánokirathamisítás büntetével vádolta meg Goldschmidtet. Az ügygyel tegnap foglalkozott a szegedi törvényszék Hevesi Kálmán elnöklésével, szavazóbírák voltak Gerhauser József dr. és Juhász István dr., a vádhatóságot Somogyi Szilveszter dr. kir. alügyész képviselte, a vádlottat Balassa Ármin dr. szegedi ügyvéd védte.

A vádlott tagadta azt, hogy 5 a földművesek tudtán kívül emelte volna föl a váltók összegét.

— Ők tudták azt, hogy nagyobb lett a váltók összege és azt mondták, hogy nem baj az, csak törlesszem.

— Miért emelte föl a váltók összegét?

— Mert nekik sok kontójuk volt az üzletben és ezt akartam fedezni a váltókkal.

A sértettek azt vallották, hogy ők nem egyeztek bele a váltóösszeg megnagyobbításába.

A védő azt vitatta, hogy a sértettek valománya megbízhatatlan, mert azokból a panaszosok roppant nagy kapzsiságára lehet következtetni. Egyébként is a vádlottnak teljes ártatlansága derült ki, mert a panaszosok semmivel sem bírták Goldschmidt állításait megdönteni.

A bíróság elfogadta ezt az érvelést és felmentette a vádlottat az okirathamisítások vádjára alól.

Színházi titkok.

(Két színház, egy személyzet. — A Fregoli színészek. — Alkonyul a primadonnáknak.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 14.

A fővárosi színházi körökben még mindig állandó megbeszélés tárgya a Beöthy László érdekes vállalkozása, mely tudvalevőleg abban áll, hogy az igazgató a Magyar Színház bérbevételével két színházat fog igazgatni. A Király-színház megmarad operett-színháznak s a Magyar Színházból drámai színház lesz. Annak utóvégre csak örülni lehet, ha Beöthy a Magyar Színházból modern drámai színházat akar és tud majd csinálni, de szociális szempontból ahhoz szó fér, ha a két színházban ugyanazon személyzetet akarja játszani.

A Magyar Színház személyzetéből ugyanis sok néhány kiváló tagot tart meg Beöthy, a személyzet többi részét pedig a Király-színház szolgáltatja, — míg viszont a Magyar Színház tagjai kötelesek lesznek a Király-színházban is játszani. Hír szerint a tagok szerződésében benne van, hogy mindkét színházban kötelesek játszani s külön díjazásra csak az esetben tarthatnak igényt, ha ugyanazon este mind a két színházban fellépnek. E kitételeből látható, hogy előfordulhat, hogy valamelyik tag az egyik színházban 8-tól 9-ig operettben játszik, aztán átöltözködik, átmegegy a másik színházhoz s ott 9-től 10-ig mint sötét drámai alak szerepel.

Ez egy kissé furcsán festene és nem is tudjuk elképzelni, hogy ez így megvalósítható lenne. A színészek szempontjából az is sérelmes, hogy míg eddig két színház egy-egy teljes személyzetnek adott kenyeret, addig most egy valamivel bővített személyzet látja el majd mindkét színházat s ezáltal a színészek egyrésze ki lesz szorítva az egzisztenciájából s a legjobb esetben kénytelen a vidékre menni. Ez növelheti a színészek helyzetének nehézségét.

Ha a Magyar Színház mint operett-színház megszűnik, ez megint egy lépés a primadonna kultusz lejáratásához. A Népszínháznál

mostanában nem jelent valami nagy sikert és dicsőséget a primadonnasor, a feltörekvő primadonna-ambíciók előtt tehát csak a Király-Színház jöhetne számbs, de ott megiehető röviden bálnak még a legfelsőkapottabb primadonnával is és különben is minden talpalatnyi hely le van foglalva, aligha fog tehát megismétlődhetni még egyszer a Kürü—Fedák léle primadonna-karrierek s egyeduralmak korszaka sőt néhány különben ügyes nő is alig talál majd működési tért Budapesten.

Ime például így van már most is Turcsányi Olga, aki pedig határozottan elsőrangú operett-színésznő. Fedák Sarinak jó szímatja van, mikor végleges visszavonulásának terminusát még csak egy rövid szezonra állapítja meg, mert azontul aligha lehet majd a primadonnáknak térdig gázolni a rózsában s felőpti díjakban. S ezt az elmúlt kort bizony nem fogjuk megsírani. Mert már felháborító volt, hogy mit vittek véghez a primadonna kultusz lovagjai. A komoly drámai művészeté a jövő s hovatovább ez ragadja meg legjobban a magyar közönség érdeklődését is. Hála Istennek.

MULATSÁGOK.

Az evangélikusok bálja.

Arad, szeptember 14.

Szép őszi idő várja az evangélikusok bálját, amely szeptember 16-án, vasárnap este fog a Központi szálló termeiben lezajlani. A bálát tudvalevőleg az ág. ev. templom felszentelése alkalmából rendezi az egyházközség és annak jóvedelmét a templomépítési alap javára fordítják.

A rendezőség 162 tagból áll, akiknek csaknem mindegyike fáradhatatlan táncos. Van tehát kilátás arra, hogy a bál, bár nem a farsangi örömeik közül való, mégis oly sikerrel fog lezajlani, mint akár a farsang derekán.

A rendezőség, melynek élén Szántay Lajos műépítész és Hanthó Jenő tb. főszolgabíró fáradoznak, a napokban küldte szét a meghívókat. A rendezőség névsora a következő:

Adamik János, Alt János, Balcsó Antal, Babiák Nándor, Biró Ernő, Baczó Frigyes, Bánffy József dr., Bányász Jenő, Bányász Henrik, Beskó Jenő, Bolyos Alajos, Boros Béni, ifj. Boros Vida, Boros János, Bogsán Károly, Buchwald Géza, Csiky Tivadár dr., Csiky Ödön, Csiky Dénes, Czidly György, Dániel Péter, Dániel Endre, Domány János, Dálnoki-Nagy Lajos, Dóry Jenő, Eles Béla dr., Frint Sándor, Faragó Rezső, Fejér Ernő, Fischer Aladár, Fischer Jenő dr., Fodor Ödön dr., Gaál Zoltán, Gerecz Károly, Gergely László, Greiner Károly, Grób Jenő, Groszmann Emil dr., Groszmann Alfréd dr., Hanthó Jenő, Hanthó Sándor dr., Hajdu József, Hamory László dr., ifj. Hász Antal, Heeser Antal, Heeger János, Heinrich Gyula, Hehs Márton, Heppes Béla dr., Jahl Nándor, Illésy Zoltán, Isztray Géza, Jakabffy Gyula, Jakabffy Lajos, Jakabffy Rezső, Joanovits Sándor, Kiss Lajos, Kneffel Béla, Kiss László, Kolb Andor, Kovach Imre, Kövér Antal, ifj. Keresztes Gyula, Kling István, Köpf Kálmán dr., Krenner Zoltán dr., Kabdebo Antal dr., Kabdebo János dr., Kuttu Alfréd, Keller Lajos, ifj. Lócs Rezső, Lehrmann Viktor, Lits Antal, Lukácsy Lipót, Laczay István, Laczay Gyula, Leitner Kálmán, Losonczy Géza, Lészai Ottó, Molitorisz József, Mategovszky Károly, ifj. Maresch Gyula, Magyary László dr., Mann Abraham dr., Mikosevits Iván, Moróczy Dénes dr., Mihajlovich Béla, Mihajlovich János, Németh Lajos, Neidenbach Ödön, Neidenbach Sándor, Neidenbach Emil, ifj. Nesnera Aladár, Nagy Imre, Nagy Orbán, Natlland Bernát, Nikodém Lajos, Neuman Károly dr., Nyisztor Sándor, Obetko Mihály, Óry Aladár, Pivny Aladár, Parecz István, Parecz László, Pokász Béla, Pataky Sándor, Péterffy Antal, Péterfy Akos, Pohl Károly, Rosenbaum Pál dr., Reisinger Ferenc dr., Réthelyi Jenő, Röck Aladár, Röck Béla, Révay Kálmán, Réthy Jenő, Sarmezey Endre, Sommer Nándor, Spitz Sándor, Somogyi Jenő, Salacz Béla, Spiroch Lajos, Somló Armand

dr., Sántay Béla, Steiner István, Salgó Miksa dr., Sugár Jenő dr., Svirák Oszkár, Schmurák József, Szegő Hugó dr., Szokop Ottó, Szabó István, Szántay Lajos, Szántay Béla, Szathmáry Károly, Szathmáry Béla, Szalay Béla dr., Szalay Dezső dr., Szántó Gyula, Szántó Sándor, Schauer János, Schauer Gábor dr., Schauer Gyula, Tapacsányi Kálmán, ifj. Tones Ferenc, Török Ferenc, Török Lajos, Tenner Alfréd, Tabakovits György dr., Tamasdán Liviusz dr., Temesváry Sándor, Till Ede, Vass Andor, Vertán Béla, Verboš Arpad, Vojtek Alajos, Vajda Iván dr., Wally György, Urszinyi Endre, Uferbach Jenő, Zutor Andor, Zich József.

A mulatság este fél 9 órakor kezdődik. Jegyeket előre lehet váltani Fejér Gyula, Maresch Gyula és Réthy Viktor üzletében. A belépő díj egy személynek 2 korona, családnak 4 korona. A rendezőség kéri a hölgyeket, hogy egyszerű nyári ruhában jelenjenek meg.

Az 1907. évi költségvetés.

A kiegyezési tárgyalások előkészítése.

Lengyel Zoltán és a függetlenségi párt

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 14.

Ma délután három órakor minisztertanács volt a miniszterelnöki palotában, amelyen a kormány valamennyi tagja résztvett. Wekerle Sándor miniszterelnök jelentést tett annak a tárgyalásnak az eredményéről, amelyet az elmúlt vasárnapon Beck báró osztrák miniszterelnökkel folytatott. Majd a kiegyezési tárgyalások további menetére nézve folytattak élénk eszmecsere és megállapították a legsürgősebb teendőket. Ezután az 1907. évi költségvetés tárgyalását kezdték meg s végül az általános politikai helyzettel foglalkoztak.

Lengyel Zoltán kilép a függetlenségi pártból.

A függetlenségi pártkörben csütörtökön este a szokottnál többen voltak fenn és igen eleven vita folyt az aktuális politikai kérdésekről. Különösen Lengyel Zoltán újabb viselkedése képezte a beszélgetés tárgyát és a jelenvolt képviselők kivétel nélkül elítélő hangon nyilatkoztak Lengyel Zoltán viselkedéséről. Voltak olyanok is, akik azt a nézetet vallották, hogy Lengyel Zoltán cikkeivel a párthűség ellen vét és ezért immár többé nincsen helye a pártban.

Ezt a lehetetlen helyzetet egyébként maga Lengyel Zoltán is átlátja és képviselők társaságában már ismételtén kijelentette, hogy ő érzi már, hogy nem maradhat meg a párt kötelékében és ezért a legközelebbi alkalmat fel fogja használni arra, hogy a párt kötelékéből kiválassza.

Kossuth munkában.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a mai napon nem fogadott senkit, hanem egész délelőtt nála volt Sztéryi József államtitkár, aki referált a kereskedelmi minisztérium dolgairól és a kiegyezési tárgyalások állapotáról.

Kossuth Ferenc holnapra összehívta a függetlenségi párt vezető embereit, hogy tanácskozzék velük az angol Eighty Club tagjainak fogadtatásáról. Az angol politikai klub tagjai ugyanis a függetlenségi párt meghívására jönnek a magyar fővárosba.

Andrássy beszámolója.

Sokat beszélnek mostanában képviselői körökben arról, hogy *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter keddi beszámolója nem lesz mindennapi beszéd, hanem előre történt megállapodás alapján fel fogja tárnai a nagy nyilvánosság előtt teljes meztelenségében a politikai helyzetet és rá fog mutatni arra, hogy a kormány a kiegyezési tárgyalások során miket óhajt elérni.

Egyébként a mai minisztertanácson foglalkoztak ezzel a beszéddel is és annak főbb részleteiben megállapodás történt.

A belügyminiszter és a hivatalos órák.

(Döntés — Szegeden.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

A város törvényhatósága március havában tudvalevőleg megváltoztatta a hivatalos órák eddigi rendszerét és kimondta, hogy a hivatalos órák ne egyfolytában, délelőtt legyenek, hanem reggel nyolctól tizenkettőig és délután kettőtől hatig. A törvényhatóságot ebben az intézkedésében a polgárság jól felfogott érdeke vezette. Számos oldalról hangzott panasz a mostani rendszer ellen, amely mellett a polgárság zöme csak teendőnek megszakításával végezheti el a városnál levő ügyeit. De a törvényhatóság határozatát *Schauer* Ádám és társai meglebbezték, ezer és egy indokot hozván fel a mostani rendszer mellett. Az ügy tehát *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszterhez került, aki azonban mind mostanig nem döntötte el a kérdést. *Müller* Lajos dr. a szerdai közgyűlésen azért fel is szólalt és felszólította a polgármestert, hogy intézkedjék a miniszter döntésének kisűrgtetése iránt.

Müller Lajos annak a meggyőződésének is kifejezést adott, hogy a miniszter el fogja utasítani a felebbezést, mert ilyen kérdésekben nem avatkozik bele a város jogaiba. Elvégre a hivatalos órák megállapítása minden esetben a városok speciális életviszonyaitól függ és a miniszter, aki Budapesten székel, nem döntheti el, hogy melyik állapot üdvösebb vagy kevésbé jó a városokra nézve.

Azonban erre a felfogásra rácsófol a belügyminiszternek egy döntés, amelyet a napokban egy hasonló ügyben hozott. *Szeged* város törvényhatósága ugyanis két-három hónappal ezelőtt szintén olyképp határozott, hogy megváltoztatja a hivatalos órákat. Ez a változtatás azonban éppen ellenkező értelemben történt: a törvényhatóság a délutáni hivatalos órák helyett az egyfolytában délelőtt tartandó hivataloskodás mellett döntött. Persze, ezt a határozatot is meglebbezték. Az e fajta határozatoknak rendszerint az a soruk, hogy meglebbezik őket, akár így szólnak, akár úgy. Már most az történt ez ügyben, ami Aradon eddig nem történt meg, t. i. hogy a miniszter döntött. Am evvel a döntéssel a miniszter teljes-séggel rácsófol arra a fő fogásra, hogy a város speciális életviszonyaitól függő ügyekbe nem avatkozik bele. Igenis beleavatkozott és helyt adván a felebbezésnek, megsemmisítette a közgyűlésnek azt a határozatát, hogy a hivatalos órák délelőtt egyfolytában tartassanak.

Ezek után kíváncsian nézünk a miniszternek az aradi hivatalos órák ügyében hozandó döntése elé, mert nagyon könnyen megtörténhetik, hogy az aradi törvényhatóság döntését is megsemmisítí, nem respektálván a városnak öntézkedési jogát. Am, hogy ilyenképen fog történni döntés, az még nem valószínű, mert a

Szegednek szóló határozatban a miniszter éppen a délelőtti hivatalos órák ellen döntött, Arad pedig szintén ez ellen nyilatkozott. Látszólag tehát a miniszter a délutáni hivatalos órák mellett foglalt állást. De meglehet az is, hogy a régi rend fentartását tartja célszerűnek.

Elrabolt gyermekek.

(Mikor az anya válik.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Vezetéknévükön *Koller*-nek hívják *Juliskát* és *Palikát*. Testvérek, és a kisleány négyesztendő, a testvérekéje pedig kettő mult. Nem járnak még iskolába, nem ismerik az írás-olvasás művészetét, éppen ezért nem is olvashatták a bécsi újságokat, amelyek részletesen tárgyalták *Koller*ék családi botrányát. *Juliskák* édesanyja ugyanis nyílt házasélettörténet követett el három héttel ezelőtt Bécsben, ahol állandóan laktak; nagy botrány között hagyta el az urának, *Koller* Bertalannak a házát.

Magával vitte azonban a szobaleányát is, ami magában nem volna baj, de a szobaleány viszont karján cipelte a két apróságot, *Juliskát* és *Palikát*. Bécsből egyenesen *Budapestre* utazott *Kollerné* s a gyermekekkel egy dunaparti szállodában vett lakást. Napokig ki se mozdult a hoteiből, tartott tőle, hogy a férj nem fog beleegyezni az ilyenfajta elintézésbe és Bécsből utána jön *Budapestre*.

Tegnap délután *Kollerné* sétálni ment a gyermekekkel. Először a *Dunaparton* járkáltak, aztán befordultak a *Váci-utcába*, ahol a kirakatokat nézegették. A *Pórfi*-féle kalapüzlet előtt *Kollerné* rábizta az apróságokat a szobaleányra, ő pedig bement az üzletbe, hogy kalapokat próbáljon. Tíz perc múlva, mikor kijött, nagy rémületére nem voltak sehol a gyermekek. A szobaleányt sem találta s a szegény anya közel volt a megőrüléshez. Robant egyenesen a főkapitányságra, ahol bejelentette az eltűnést és detektíveket kért, akik segítségére lehetnének gyermekek felkutatásában.

Estére végre megtalálták a szobaleányt. Elmondta, hogy *Koller* rabolta el a gyermekeket, kétlovas kocsin jelent meg a *Váci-utcában* s abban a percben, amikor az asszony bement a kalapüzletbe, kiugrott a zárt kocsi-ból fölkapta a gyermekeket és elhajtatott. Ejjekre már azt is megállapították, hogy *Koller* a gyermekekkel együtt elutazott Bécsbe. A megrabolt anya most a törvényszék útján kísérel meg visszaszerezni a gyermekeit.

Bérekcsitulajdonosok az iparosok ellen.

(Mester-import Aradon.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Az aradi bérekcsitulajdonosok társulata ma délután öt órakor a tagok élénk részvétele mellett rendkívül közgyűlést tartott, amelyen az aradi kovácsok, fényezők és bográrok áremelési akciója ellen érdekes határozatot hoztak. A közgyűlésről az alábbi tudósításunk szól:

A közgyűlést *Szeberényi* Gyula elnök nyitotta meg, aki, a jelen voltak üdvözlése után, lehetőleg foglalkozott a kovácsoknak, fényezőknek és bográroknak azzal a határozatával, hogy a szakmájukba vágó kocsimunkálatok árát fel fogják emelni. *Szeberényi* kifejtette, hogy a kovácsoknak és fényezőknek követelése egyáltalán nem, a bográroknak pedig csak részben jogosult. A majdnem száz százalékos áremelést azért, mert a nyers anyag némileg megrágult, nem tartja indokoltnak. A bérekcsit

tulajdonosok jogos érdekeinek megvédelmezésére *Szeberényi* végül hosszabb indítványt terjesztett elő, amelynek lényege a következő:

A bérekcsitulajdonosok hozassanak megfelelő mesterembereket és előlegezzék ezeknek az önállósításukhoz szükséges összeget. Ezek a mesteremberek kizárólag a bérekcsitulajdonosok számára dolgoznának, a szerződésileg megállapított árak mellett. Így a bérekcsitulajdonosok egyrészt nem lesznek a folytonos áremelési követelésekkel zaklatásoknak kitéve, másrészt pedig a megrendelt munkákat a pontos határidőre kaphatnák meg, kifogástalan előállításban. A kovács, bádogos és fényező-mesterek határozatukról nem értesítették a bérekcsitulajdonosokat, hanem követelésükkel meglepetésszerűleg akartak előállni. Ezért — nehogy a bérekcsitulajdonosokat azzal vádolják meg, hogy aradi mesterek rovására idegeneket akarnak Aradra telepíteni, — azt hozta javaslatba *Szeberényi*, hogy a bérekcsitulajdonosok egyenként szólítsák fel a szükségletüket előállító mestereket, hogy nyolc napon belül nyilatkozzanak, vajjon hajlandók e a régi árak mellett továbbra is dolgozni? Ha a mesterek válasza nemleges lesz, úgy a műhelyeket már a jövő hóban állítsa fel a bérekcsitulajdonosok ipartársulata.

A közgyűlés az indítványt *Jankovits* János hozzászólása után egyhangulag elfogadta, kimondván, hogy ha a mesterek nem hajlandók a régi árak mellett dolgozni, úgy idegen mestereket hozatnak, akiknek számára műhelyeket állítanak fel.

IRODALOM ES MUVESZET.**Az új nagyhercegnő.**

— Fedák Sári. —

Arad, szeptember 14.

A *Gerolsteini nagyhercegnő*, az isteni *Geistinger* és a bübajos *Kronau* *Frederika* felejthetetlen emléke tegnap este bevonult a Királyszínházba. *Fedák Sári* játszotta el a *Gerolsteini nagyhercegnőt*, mult évtizedek primadonnáinak híres parádés-szerepét. Az új generáció nem emlékszik erre, de a gyapju utcai német színházban s a Népszínház szép napjaiban sok diadalmas estén viselték *Geistinger* és *Kronau*, szegény *Hegy* *Aranka* és az aranyos *Pálmay* a nagyhercegnő uszályos ruháját.

Az idők viharja sok mindenféle zajos és ostoba muzsikát végérvényesen elfojtott és eltompított, de az öreg *Offenbach* csak nem tud meghalni... *Heléna*, *Olympia* és a *Nagyhercegnő*, a távollát, de felejthetetlen örömdök bánatos derűjével térnek vissza valami sejtésűs ajándékosság varázsával, a mit a mulatatlanság szépség ad. Az ő nagy multuk csupa ifjúság, az ő emlékek nem tradíció, a vidám muzsikának, a könnyű operának ugyszólván klasszikus formája. S velük szemben éppen ez avult el és éppen ez ment tönkre, a mit a képtelen pretenziójával, a hang nélkül való énekésből, rugaszkodászerű táncokból, szemforgatásokból és lábikramutogatásokból akart op-rattet csinálni. A *Gerolsteini nagyhercegnő* az öreg *Offenbach* egyik kedvenc leánya volt. Anyira nem becsülte, mint *Olympiát*, talán *Heléna* is kedvesebb volt neki, de a *Nagyhercegnő* ragyogó silhouetté-jét és feudális előkelőségét gyermekes ámulattal rajongta körül és a lelkébe belelept a saját zenei emléket *Ez* *Lotharingiából*... Egy csöppet németes muzsika volt, de egy francia zseni tollából fakadott. Hajdani nagy sikerét *Budapest*en — talán nem annyira a *Népszínházban*, mint inkább a régi *Pest* leltűnt muzsacsarnokában, a gyapju utcai német színházban — éppen ennek az első halálára németes zamatnak köszönhetette talán, no meg a

szereplők presztizsének és a gyönyörű szerepre hajló eleganciájának, mely tökéletes illuziót tudott kelteni.

Geistinger! Kronau Frederika! Ez még akkor volt, a mikor az Offenbach munkáit nem az Operában kellett játszani, mert az időt még az operett primadonnáknak is tudtak énekelni. Kronau Frederika minden szívet elbűvölt a nagyhercegnő szerepében. Valami sajátos presztizsió fűzte a szerephez. S a mikor az utolsó felvonásban a „Prends a sabre” kezdetű kórus dalába fogott, vonzó és leáradó alakját mintegy a saját végzete beragyogta. A gerolsteini nagyhercegnő azóta Lobkowitz hercegnő lett.

Tegnap este a Király-színházban Fedák Sári játssza a nagyhercegnőt. Az idők változnak. A nagyhercegnők is. E kitűnő szerepben a mi „nagy” primadonnánk szánalmasan jelentéktelen volt. Szemképráztató toálettek, egy két sokatmondó s feltétlenül érdekes pose, egy gyönyörűen s izlésesen lejtett kánkán, egyéb igazán semmi.

Aznyi azonban bizonyos, hogy a most induló téli szezonban az ország minden színházának az újra feltámadott Offenbach adja a legelső kassza-darabot a Gerolsteini nagyhercegnővel.

* Más színházakból *Feledé* Boriska, az aradi színház veit szubrettje Budán vendég szerepel. A jól ösmert színésznő *Haller* Irma betegsége folytán lett szezonvégi primadonnája Krecsányinak. — *Zilahi* Gyula debreceni színi igazgató szeptember 28-án kezdte meg Debrecenben előadásait. A közszétt névsor szerint a társulat tagjai: Aradi Ida, Almási Lola, Földi Frida, Sz. Gyrdonyi Teréz, Hahnei Aranka, Lónyai Piroška, Lukács Juliska, Radó Anna, Szabó Irma, Vida Ilona, Zilahi Gyuláné, Árkosi Vilmos, Bay László, Békés Gyula, Bárci Ernő, Déai Alfréd, Karacs Imre, Polgár Sándor, Szalai Gyula, Szakács Andor, Sarkadi Vilmos, Szabó Gyula, Szende Rózsa, Tornyai Lajos és Zilahi Gyula. — Nagyváradon szeptember 29-én kezdődnek *Somogyi* Károly előadásai. A társulat tagjai ezek: Angyal Ilka, Anday Terka, Haraszthy Mari, Kovács Mariska, Károlyi Leona, Kovács Margit, Lányi Edith, T. Pogány Janka, Simon Mariska, Verő Janka, Somogyiné Nagy Julia, Bérci Gyula, Fehér Gyula, Kőrmendi Kalmán, Hajnai György, Krasznay Andor, Nagy Sándor, Patásy Sándor, Somogyi Károly, Szende Ferenc, Szarvasi Sándor, Tornyai Gyula, Tóth Elek, Ujáh Gyula. — Nagyváradon tegnap fejezte be működését *Bihari* Ákosnak, a kecskeméti színház igazgatójának társulata, melynek kiválóbb tagjai: Parlagi Kornélia, Sugár Aranka, K. Lóvai Berta, Kondrath Iona, Vécsei Ilonka, Marosi Adél, Bihari Ákos, Heltay, Cakó Gyula, Gyenis és Pataki József. — *Verecen* *Polgár* Károly színtársulata a közönség ólénk támogatása mellett játszik. *Révész* Ilonka szubrett primadonna, *Pozsonyi* Lenke koloratur-énekesnő és *Szabados* Gizinaiva új tagjai a társulatnak s kitűnő erőnek bizonyultak. A társulat e hó 29-én érkezik Nagybecskerekre. — *Kunhegyi* Miklós színtársula a szép pártolás mellett működik Lippán. A társulat Lippáról Dettára megy, ahol több hétig marad.

* Külföldi hírek. *Victorien Sardou*, a híres francia dramáiró, a minap ülte meg 75 éves születésnapját. — *Rothschild* Henrik, aki már több színpadi művet írt, most fejezte be „A zsákmány” című új négyfelvonásos színdarabját, amely az idén Párisban fog bemutatásra kerülni. A darab a párisi „Quartier Latin”-ben játszódik és szereplői diákok. — *Capus* Alfréd „Utazók” című új négyfelvonásos vigjátékot írt, melynek próbái már megkezdődtek a párisi „Renaissance színház”-ban. — *Mrs. Langtry*, a híres angol drámai színésznő, az idén New Yorkban, majd Amerikában nagyobb városokban fog vendég szerepelni, még pedig variété színpadokon. *Langtry* asszony minden este husz percig lesz elfoglalva a színpadon és ezért hetente 12 000 korona honoráriumot kap.

Az utolsó lovag.

(Appel báró és Fejérváry.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 14.

Az utolsó előtti báró Appel János lovassági tábornok volt, akit szerdán kísérték Aradon fényes katonai pompával utolsó útjára. Az utolsó pedig Fejérváry Géza báró, a politikai viharai után visszavonult testőrkapitány. A *Mária Terézia*-rend lovagjairól van szó. Az egyetlen rendjeiről, amely nemcsak dicsőséggel, hanem jelentékeny fizetéssel is jár, s a melyet valamely jelentős haditettel lehet megszerezni.

Mária Terézia királyné, a mint ismeretes, 1757. július 18-án, a kőlni győztes csata emlékére rendet alapított, melynek célja az alapító levél szerint a rend tisztjainak fizetéspótlása lett volna. A rendnek százötvenezer forint évi jövedelme utalt át. A renddel jár az örökös bárói címre való jog. Meg volt állapítva a rend lovagjainak az a kiváltsága, hogy bejelentés nélkül megjelenhettek a királynál audienciára és a királynénál kézsókra. Végül ki volt mondva, hogy haláluk után az augusztinusok templomában lelkiüdvőkért misét mondjanak. Később módosították a rend szabályait. Az évi járadék helyett a *Wiener Bankban* két millió kétszázötvenezer korona tőkét tettek le öt százalékos kamatozásra. 1878-ban, miután a hosszú békeidőszak révén a rend vagyona megszorodott, *Ferenc József* újból szabályozta a rend járulékait. E szerint a rend hat nagykeresztese hatszor forintot, tizenhat parancsnoka ezeröttszáz forintot és kétszáz lovagja nyolcszáz, illetve hatszáz forintot kapott. Mikor a legutóbbi években a Mária Terézia-rendnek csak néhány lovagja maradt életben, a király külön kabinetirodát intézkedéssel állapította meg az egyes lovagok nyugdíjait. Emellett a rend jövedelméből az elhunyt lovagok özvegyeit és egyéb hátramaradottsait is támogatják.

A rend utolsó három tagja volt, a két év előtt elhunyt *Bechtolsheim* gróf, a most elhalálozott Appel János báró és Fejérváry Géza báró.

Fejérváry tudvalevőleg negyvenhét év előtt a colferinói csatában szerzett érdemét a Mária Terézia-rendre. Most ő az egyetlen lovagja ennek a rendnek, amelynek egyuttal *Bewst* gróf halála óta a kancellárja is.

A Mária Terézia-rend nevében Fejérváry Géza báró koszorút helyezett az utolsó előtti lovag, Appel János báró koporsójára, akinek temetésén, Gradiskán részt is vett.

A belényesi tanárok botránya.

Vizsgálat a bukaresti kirándulásért.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 14.

Megirtuk, hogy több magyarországi román dalos-egyesület Bukarestben járt s ott hangversenyt adott. Igen zajos és hazafiatlan szerepe volt a hangversenyen a belényesi dalos egyesületnek, melyet *Bucica* gimnáziumi tanár vezetett.

Nagyvárdról jelentik most, hogy *Apponyi* Albert gróf közoktatásügyi miniszter táviratban kért fölvilágosítást *Nátafalussy* Kornél tankerületi főigazgatótól a belényesi gimnáziumi tanárok bukaresti szerepléséről. A tankerületi főigazgató megkérdezte *Butean* Jánostól, a belényesi gimnázium igazgatójától, hogy mi igaz a lapok híréből? *Butean* a hozzá tett kérdésre azt felelte, hogy a gimnázium tanárai szabadságot kértek tőle, azzal a megokolással, hogy tanulmányútra mennek, de nem mondták

meg, hogy Bukarestbe utaznak; hogy mit csináltak Bukarestben, azt a gimnázium igazgatója ez idő szerint még nem tudja. A vizsgálat ezek után a tanár urak ellen meg fog indulni s előrelátható, hogyha a vád beigazolódik: a belényesi magyarellenes botrányfészket ki fogják söpörni.

Újabb távirataink csupa nyilatkozatot és cáfolatot közölnek. Ime:

Belényes-ről táviratozzák: A bukaresti tüntetés dolgában *Cserdés* János dr. ügyvéd, a belényesi daloskör elnöke egy tudósító előtt kijelentette, hogy inszINUÁCIÓ a lapoknak az a híre, hogy a belényesi románok Bukarestben nemzetellenes dalokat énekeltek. A daloskör a *Két szív* című lírai darabot, továbbá a Király-himnusz énekelte. A himnusz szövegében előfordul: Isten áldd meg a királyt, a haza és a hadsereg javára, népe boldogságára... Románjáról és a román királyról a belényesi daloskör által énekelte dalokban egy betű sincs.

Nagyvárad-ról táviratozzák: *Radu* Demeter nagyváradi gör. katolikus püspök, a belényesi gimnázium kegura kijelentette, hogy az esetről sürgős információt kért. Eddig nem ismeri az adatokat, de *kisértemek tartja*, hogy a gimnáziumnak hazafias tanárai hazafiatlan tüntetésben vettek volna részt.

Nátafalussy Kornél tankerületi főigazgató ma megkezdte a vizsgálatot. Kiderült, hogy a tanárok szabadságot kértek, de nem jelentették be, hogy hova utaznak. A főigazgató megbocsájt-hatatlan tapasztalatlanságnak tartja az igazgató részéről, hogy a tanárok előtte ismeretlen helyre távozhattak.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi Székely Otthon helyiségében szombaton este 8 órakor választmányi ülésel egybekötött heti értekezletet tart, melyre — a tárgy fontosságára való tekintettel — az Otthon összes tagjainak szíves megjelenését tisztelettel kéri: *Az elnökség.*

Egy tréfa következményei.

Mi okozta Kovách Gyula halálát?

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 14.

Budapesti újságíró körökben nemcsak őszinte fájdalmat, hanem nagy megdöbbenést is keltett *Szendri Kovách* Gyulának, a *Budapesti Hírlap* munkatársának és szerkesztőségi titkárának hirtelen elhunytja. Kovách, mint tegnap említettük, agyhártyagyulladásban halt meg szüleinél, a hevesmegyei Dormádon. Mikor a váratlan halálhír megérkezett, Kovách barátaiiban az a gyanu merült fel, hogy a korán elhunyt hírlapíró halálát nem-e az a kinos affér siettetete, illetve idézte elő, amely nemrégiben történt vele? Ez a gyanu szolgált alapul az ügyészséghez ma beadott *feljelentésüknek*, amelynek következtében a budapesti kir. ügyészség távirati uton elrendelte a *holttest felboncolását*.

A szenzációs fordulat előzményeiről az alábbi távirati tudósításunk szól:

Annak idején megirták a lapok, hogy a Dohány-utcában levő Kaszás-főle vendéglőben *Kovács* Gyulának különös afférja támadt egy előtte egészen ismeretlen emberrel. Kovách rendszerint a vendéglőben szokott vacsorázni egy bohém társasággal, amely vidám hangulatban töltötte az estét. Akkor többek között azzal mulattak a társaság tagjai, hogy kenyér-

béltől golyóbsokot gyurtak és a Kugler-sütemények közé rejtették el azokat.

A vendéglő egyik pincére, aki nem tudott a tréfáról, *Knittinberger* Kálmánnak, a kereskedelmi Múzeum egyik tisztviselőjének, aki nemrégiben tért vissza Afrikából, véletlenül ezekből a tréfából készített Kuglerékből adott. *Knittinberger* belékarapott egy kenyérgalacsinba, mire nagy lármát csapott.

Kassás vendéglős, aki messziről nézte a fejleményeket, fel akarta használni az alkalmat, hogy Kováchon kitérítse boszuját. A vendéglős ugyanis már régóta haragudott rá, mert a társaságot más vendéglőbe akarta elvinni. Amikor tehát Kovách távozásban volt, *Kassás* reámutatva, odasugott *Knittinberger*nek:

— Ez a fiatalember tette a kenyérdarabot a Kugler közé.

Erre *Knittinberger*, akiben még mindig forrt a düh, a távozó Kovách után osont és hátulról fejbeütötte. Majd verekedésre került a dolog és Kováchot a barátai választották el *Knittinberger*től.

Az affér után Kovách több hétig betegen feküdt és erősen fájlalta a fejét. Időközben ügyvédje útján feljelentést adott be *Knittinberger* és *Kassás* ellen. A tárgyalást már ki is tüzték, de Kovách betegsége miatt október 31-ig elhalasztották.

Kovách Gyula néhány nap előtt, amikor már jobban érezte magát, hazautazott szüleire. Itt lepte meg váratlanul a halálos kór, amely rövid idő alatt kioltotta életét. Holnapra tüzték ki temetése napját, barátai azonban ma feljelentést tettek a kir. ügyészségnek, ami gyanújuknak adván kifejezést, hogy *Kovách* halálát a szenvedett ütések okozták.

A feljelentésről a budapesti ügyészség azonnal táviratilag értesítette az egri kir. ügyészséget, amely a temetést elhalasztotta és elrendelte a holttest felboncolását.

Kovách Gyula holttestét a törvényszéki orvosok holnap boncolják fel az egri kir. ügyészség és a vizsgálóbíró jelenlétében és a boncolás eredményétől függ, hogy a vizsgálatot tovább folytatják-e?

TANÜGY.

(—) A beiratások és az iskolaszék. A város iskolaszéke folyó évi szeptember hó 17-én, azaz *hétfőn délután 4 órakor* a városház emeleti kistermében rendkívüli ülést tart. A tanácskozás tárgya: 1. A polgári fiú- és az összes községi elemi iskolák igazgatóságainak jelentése a folyó iskolai évről történt beiratkozások eredményéről, ahhoz képest a szükséges párhuzamos osztályok felállításáról és a megfelelő tanerők alkalmazásáról.

HIREK.

Aradi románok Bukarestben.

Arad, szeptember 14

Holnap indul el Aradról az aradi és aradmegyei románok nagyobb csoportja, *Goldis* László képviselő vezetésével, a bukaresti kiállításra. Sajnos, a legridegebb objektivitás mellett se foghatjuk föl úgy a dolgot, hogy a román kirándulókat Havasalföld és Moldva mezőgazdaságának és iparának termékei csábítják erre az utra. Bizonyonyal az is sok szép látnivalót nyújt a „balkáni Páris” kiállításán; de a magyarországi románok kirándulásainak ez a fő-oka.

La expositia! A kiállításra! A román ujságok hasábjain ez a jelszó politikai jelentőségre jutott. A bukaresti

kiállítás alkalmát a romániai és a magyarországi románok bőségesen kihasználják a testvériség ünnepeire, oly módon, a mely már tulesap a nyelvi és faji közösségen nyugvó szimpatian. Nem hisszük a bukaresti románokat, még a hirtelen kezű *Gradistenaut* se olyan naivnak, hogy ünnepi banketjeik mámorában Nagy-Romániáról, a magyarországi román részeknek hozzájuk csatolásáról merengjenek; de az tény, hogy a magyarországi „testvérek” ünneplésében, fogadtatásában a román hatóságok, sőt a kormány tagjai oly módon vesznek részt, hogy annak politikai ize van. Maga *Károly* román király is kifejező módon nyilatkoztatta meg a magyarországi románok iránt való szimpatiaját. A multkor több magyarországi román politikust, *Oncu* Miklós drt., *Brediceanu* Korjolánt, kihallgatáson fogadott; *Russu-Sirianu* Jánosnak pedig a jubileumi érdmet adományozta. Az ilyen momentumokban nincs elítélendő, de könnyen adnak kedvet olyan tüntetésekre, a minőre a belényesi román dalárda ragadtatta magát.

A diplomáciai tapintatosság úgy követelné, hogy a testvériség és a faji közösség minden megnyilvánulása mellett jusson kifejezésre, hogy a vendégek idegen állam alattvalói, a kiket a nyelvi közösségen kívül más kapcsolattal fűzni nem illik. Lám, az amerikaiak milyen érzékenyen fogják föl az ilyen dolgot! Az Egyesült-Államok budapesti főkonzula hivatalos minőségében nem vesz részt a Washington-szobor leleplezésén, mert azon ez áll: *Washington György* emlékének — az amerikai magyarok. A konzul szerint azok, a kik ezt a szobrot létesítették, nem amerikai magyarok, hanem magyar amerikaiak.

Nos, az aradi kirándulóktól is azt várjuk, hogy Bukarestben mint román nemzetiségű magyarok fognak szerepelni. Ne demonstrálják a Romániához való összetartozandóságot, még ha a bukarestiek provokálnák is erre: hiszen ezzel maguk cáfolnák meg, a mit annyiszor erősítenek, hogy az állameszméhez nem hűtelenek. Minden előzmény után is szeretjük hinni, hogy az aradi románok kirándulása megütközni való mozzanatok nélkül ér véget. Ezt a reménységet adjuk utra- valóul a bukaresti vendégjáróba menő magyar állampolgároknak.

— A király prágában. A prágai *Narodni Listy*-nek jelentik Bécsből: Ó felsége *Ischibe* való elutazása előtt ismét kijelentette azt a határozott szándékát, hogy több heti tartózkodásra Prágába fog utazni. Együttal hangsúlyozta, hogy a tengeri hadgyakorlatokról való elmaradása egyáltalán nem befolyásolja azt az elhatározását, hogy ennek az évnek egy részét Prágában töltsen. Az az óhajása, — ugymond — hogy Prágában tartózkodása ne csupán hosszú tartalmával váljon emlékezetessé, — három hetesre tervezi — hanem *beszédével és elrendelésével is, amely olyan lesz, mint a budapestieké.*

— A fővárosi építőmesterek krimicsauja. *Budapestről* táviratozzák: Az építőmesterek ma rendkívüli közgyűlést tartottak, amelyen az építő-ipartestület négy-száz tagja közül mintegy háromszázan jelentek meg. Hosszas vita után abban állapodtak meg, hogy nem zárják ki a

munkásokat, hanem minden mester külön-külön felmond a munkásainak, mert új feltételek alapján akarnak velük szerződést kötni. Az egyhangú felmondás egyenlő a krimicsauval. A hangulatból ítélve, erre a határozatra a munkások sztrájk-kal fognak felelni. A gyűlést *Jakabffy* Ferenc ipartestületi elnök nyitotta meg. Előjárójában hangsúlyozta, hogy az építőipar mai helyzete tarthatatlan, mert a munkások provokáló magatartása állandó bizonytalanságot okoz és építkezési szerződések alig köthetők. Ideje, mondotta, hogy a mesterek radikális uton teremtsenek rendet.

— A norvég főkonzul. A hivatalos lap közli, hogy a király a külügyminiszter előterjesztése alapján *Newfeldt* Károly Bécsbe kinevezett norvég királyi főkonzul megbízóleveléhez a legfelső exequaturt megadta. *Newfeldt* Károly, az új főkonzul, nagyrésztvényese és igazgatósági tagja az Arad Csanádi Egyesült Vasutak és a *Weltzer*-féle vaggongyárnak.

— Az ujságírók és a belügyminiszter. Budapestben nemrég megalakult az ujságírók szakszervezete, amely csupán gazdasági szervezkedés az ujságírók magánjogi viszonyainak rendezésére. Ezt a szervezetet némelyek tendenciózusan azzal vádolták meg, hogy a kormány ellenzéke gyanánt szervezkednek az ujságírók, azzal a céllal, hogy a hivatásos ujságírók némely kiadónak politikai rablókalandozását megakadályozzák. A szakszervezet ez előtt két héttel fölterjesztette alapszabályait a belügyminisztériumba, ahová *Hadik* János gróf államtitkár szombatra *Rákosi* Jenőt, az Oithon alelnökét, továbbá *Csiklay* Lajost és *Holtay* Pált, a Budapesti Ujságírók Egyesülete alelnökét értekezletre hívta össze, hogy megbeszélje velük, vajjon jóváhagyja-e az alapszabályokat? Az egész eljárásban az a különös, hogy a kormány az ujságírókkal szemben akar visszaélni az egyetemesi joggal, hogy esetleg a kiadók érdekeit megvédelmezze.

— A pánszláv papek a pápához. Prágából táviratozzák: Az utóbbi napokban két katolikus nagygyűlés volt Prágában, amelyen a felsőmagyarországi főlok közül is számosan megjelentek. Ezek egyhangú határozatból kifolyólag a következő táviratot küldték el *X. Pius* pápának:

„A gyűlés háromszázezer látogatója azzal a kéréssel járul Szentséged trónja elé, hogy atyai jóindulatával könyörüljön meg Magyarország katolikus népén és akadályozza meg, hogy a magyar kormány és a magyar püspökök a től katolikus papokat üldözzék.”

És most várják a pápai diplomáciai beavatkozást.

— A papirgyári sztrájk. Az aradi szalmaanyag gyárban kitört sztrájk ügyében ma nem állott be újabb fordulat. A munkások ma sem voltak hajandók munkába állni, mert a gyár igazgatósága az összes munkakönyveket és a mult heti munkabéreket az iparhatóságnál helyezte letétbe. A munkások egyrésze már fel is vette munkakönyvét és járandóságait. Mint-hogy a békéltetési tárgyalások eredménytelenek maradtak, *Tennenbaum* Lajos igazgató ma visszautazott Bécsbe, ahol a központi igazgatóságnak jelentést fog tenni a tárgyalások eredménytelenségéről.

— A kubai felkelés. Londonból táviratozzák: Newyorkból érkezett jelentések szerint Kuba szigetén a postai szolgálat végkép megszakadt. *Havana* fővárost a mostanhoz hasonló veszedelem sohasem fenyegette. A felkelők *Guerra* vezetésével haladnak a város ellen, amelynek megtámadása csak órák kérdése. Azt

bizik, hogy *Palma* korránya menthetetlenül veszve van. Az amerikai hadibajók megérkezése gyorsabb akcióra sarkal a felkelőket. A helyzet válságos.

Egy másik távirat jelenti *Havannából*: A felkelés mind nagyobb mérvet ölt. Ugyilátzik, hogy a santclari kerület kisebb városai mind a felkelők kezében vannak. *Santa-Clara* és *Cielusagos* ellentállásra készül, a városokat ostromló felkelők azonban tulsulyban vannak. Nagy izgalmat keltett az a hír, hogy Pino Guerra tábornok vezénylete alatt a felkelők Havanna felé indultak. — Az izgalmat fokozta az a körülmény, hogy a felkelők tényleg a város ellen gyülekeznek. A kormány löszor és fegyverkészlete bőséges, a csapatok toborzása azonban nehézségekbe ütközik.

— **Egyetemi tanár a nemzetiségi pártban.** *Kolozsvárról* táviratozzák: *Moldován* Gergely dr., a kolozsvári egyetem rendes tanára, tárgyalásokat folytat több nemzetiségi képviselővel a nemzetiségi pártba való belépése tárgyában. *Moldován* különben a román nyelv és irodalom tanára. *Moldován*nak, aki a szabadelvű pártnak hosszú ideig tagja volt, a nemzetiségi pártba való belépése nagy feltűnést kelt a politikai körökben.

— **Makó város költségvetése.** *Makó* ról jelentik: *Makó* város 1907. évi köz költségvetési irányzatát a számvevői hivatal már egybeállította s tegnap d. u. *Bakos* Ferenc helyettes polgármester elnöklésével a pénzügyi és gazdasági szakosztály ülést tartott a költségvetés felülbizsgálására véget. A költségvetés szerint a kiadás 556.124 korona 58 fillér, a bevétel 296.855 korona 86 fillérrel van előirányozva s így a pótdó utján fedezendő hiány 259.288 korona 70 fillér. Érdekes a költségvetésben, hogy a szükséglet 7791 korona 68 fillérrel több, mint a múlt évben, a költségvetés végeredményében mégis 4532 korona 34 fillérrel kedvezőbb a múlt événél. Ennek az oka egyrészt az, hogy a bevétel is nagyobb, másrészt — és pedig főként — az, hogy jóval nagyobb az állami adóalap, amely után kivetik a községi adót, úgy hogy a nagyobb kiadás dacára is a jövő évi községi adó az államnak csak 77 százalékát fogja képezni az idők 80 százalékkal szemben. A két bizottság hozzájárult az előirányzathoz s tárgyalás végett az októberi közgyűlésre terjeszti be.

— **Új tornatanárok.** A közoktatásügyi miniszter az aradi származású *Kmetty* Lajost a kassai állami főreáliskolához és *Neumer* Józsefet az aradi állami főreáliskolához rendes tornatanárokká nevezte ki.

— **A képviselő fia.** *Nyítráról* jelentik: *Emőd* Miklós jogszigorló, *Emőd* József országgyűlési képviselő 23 éves fia, ismeretlen okból Su-ránán agyonlőtte magát.

— **Tizennyolc milliót összeénekel.** *Adelina Patti* ismét kijelentette, hogy nyugatomba vonul és a dolog ez alkalommal komolyan látszik. December elsején akar az *Albert* Hallban utoljára énekelni a londoni közönségnek és a jövő ősszel nagy köruton venne becsut a vidéki nagy városoktól. Ha *Patti* ezt az elhatározását megvalósítja, akkor ezzel a legbámulatosabb, legsikeresebb és leggazdagabb művészi pályák egyikének szakad vége. A művész, aki *Madridban* olasz szülőktől származott, már 1848-ban, alig hétéves korában fellépett a nyil-

vánosság előtt. Azután ritka alapos, gondos művészi kiképzésben részesült és 1859. november huszonegyedikén lépett föl először *Lucia* szerepében a newyorki opera színpadán. Azóta pályája rendkívüli sikerek szakadatlan sora volt és az anyagiakban is nagy elismerést hozott neki. Azt mondják, hogy 1861. és 1881. között évenként 700.000—800.000 korona volt a rendes jövedelme, amelyet amerikai körutjai sokszor rendkívül megnövezték. 1888-ban argentin utjáról több mint egy millió koronát hozott magával. *Patti* ötödik éve alatt körülbelül tizennyolc millió koronát énekelte össze.

— **A lelkiismeret.** *Budapest-ről* jelentik: Az újpesti kerületi kapitányságon tegnap jelentkezett *Kressz* Mihály 25 éves napszámos és azt vallotta, hogy a lelkiismerete hozta oda. Néhány nappal eőbb — ugye mond — eljött Németországból, *Ujpesten* találkozott egy meztlábos munkásemberrel, akit *Jóssinak* hívtak és aki pálinkát fizetett neki. A pálinkásboltból eljövot, az újpesti híd feljárománál összeszólalkozott új barátjával, aki őt pofonvágtta, amitől annyira dühös lett, hogy *Józsi* lerugta a Dunába. Az nyomtalanul eltűnt a habokban. A rendőrség letartóztatta *Kressz* Mihályt.

— **Az apátfalvi orvosi állás.** Az *Apátfalva* és *Magyarcsanak* községből álló körzetben a körorvosi állás *Hubert* Mihály dr. lemondása folytán megüresedett. A választást a vármegye alispánja október hó 8 ikára tűzte ki s a kérvényeket október hó 1 éig kell benyújtani az alispáni hivatalnál. Az orvos javadalmazás: *Apátfalva* község részéről évi fizetés 716 korona, lakbér 200 korona, nappali látogatási díj 80 fill., éjjeli látogatási díj 2 korona, az orvos lakásán jelentkezőktől 40 fill. Műt.terért külön díjazás, szeg. nyek díjtalanul gyógykezelhetnek. *Magyarcsanak* község részéről évi fizetés 484 kor., látogatási díj az orvos lakásán 40 fill., a beteg lakásán nappal 80 fillér, éjjel 2 korona.

— **Aki háromszor járta körül a világot.** *Páris* legérdekesebb férfa most *Revel* Laurent, egy fiatal porcellánfestő, aki már háromszor jár a körül gyalogszerrel a világot és jelenleg a francia fővárosban tartózkodik. Vándorlásai közben természetesen sok kalandja is volt és ezekről most több érdekes adatot közöl egy francia lap. Egyszer a nubiai sivatagban egy csapat arab kalandor támadta meg őt és utitársát, *De Gruard* ot és csakis a velük volt két hatalmas buldognak köszönhetik, hogy elmenekülhettek. Kinában le is tartóztatták őket. A mikor ugyanis a halotti lakodalom sajtáságos ceremóniája alkalmával elnevelték magukat, letartóztatták és fogságra vetették őket. *De Gruard* nak sikerült elmenekülnie és a kínai francia konzul segítségével azután *Revel* is kiszabadult a fogságból. Utitársát 1899 novemberében a kaliforniai *Garvinban* a brigantik megölték és azóta egyedül járta be a világot. Mind az őt világrészben járt és összesen 60.000 mérföldnyi utat tett meg. Utazásai közben mindennél kért igazolványt arról, hogy az illető helyeken járt és így nem csoda, hogy jelenleg egy 55 000 levélből és okmányból álló gyűjteménye van. *Párisban* csak egy hónapig akar maradni és azután megkezdí negyedik világkörüli útját.

— **Halálozás.** Az aradmegyei görög keleti egyház nevezte, *Frijér* Mihály lelkész ma *Borosjenőn* 80 éves korában meghalt. A közéletben állott pap temetése vasárnap délután lesz.

— **Érdemkereszt egy kereskedősegédnek.** A hivatalos lap jelentése szerint a király *Königs*

berg Ignác kereskedősegédnek, a csornai *Gesttner*-féle kereskedősegédnél sok éven át teljesített hű szolgálata elismerésül, a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta.

— **Nyolc órai zárás.** Az aradi üzleti életben nevezetes változás közönyt be holnap szombaton. E naptól kezdve az esti üzleti forgalom csak nyolc óráig fog tartani, azontúl elcsőtétednek a kirakatok és zárva lesznek a boltok. Eddig le csak a fűszerkereskedők tartották nyitva üzleteiket 8 órán tu', noha a közönség eddig is alig vásárolt később. Most, a mint ismeretes, az Aradi Kereskedők Köre mozgalmára az aradi fűszer-, csmege- és gyarmatáru kereskedők közös megegyezésre jutottak, hogy üzleteiket őt is csak esti nyolc óráig tartják nyitva. Ez az egyezmény, amely szép bizonyossága az aradi kereskedő főnökök helyes érzékének és méltányosságának, szombaton lép életbe. E naptól fogva a bevásárlás csak nyolc óráig fog tartani, a mit kétségtelenül hamar meg fog szokni a közönség. S miután egyéb szakmabeli üzletek eddig is nyolc órakor zárta, az esti nyolc óra lesz ezután Aradon az üzleti élet határideje. Orvendetes ez az újítás; a fűszerkereskedők és alkalmazottak is megkapják a kellő pihenő időt, a közönség is elintézheti nyolc óráig a bevásárolni valót, anélkül, hogy ebből bárkinek kára lenne.

— **Eltűnt vállalkozó.** *Szekszárdról* írják: Feltűnést keltett itt *Leitersdorfer* Ignác építővállalkozó és sarkkereskedő eltűnése. Még tavaly utlevelet váltott és így nagyon valószínű, hogy Amerikába utazott. *Leitersdorfer* pénzszavarokkal küzdött s nagy adósságot hagyott hátra.

— **Az Országos Gyermekvédő Liga** ezúton felkéri a törvényhatóságokat és azok tisztviselőit és általában mindazokat, kik a gyermekvédelem iránt érdeklődnek, hogy sziveskedjenek bejelenteni a Liga igazgatóságának (*Budapest*, VI. Bulyovszky-u. 28.) mindazon jelenleg lakatlan, vagy egyáltalában használaton kívül helyezett épületeket, melyek némi átalakítással alkalmasak volnának menhely, konviktus, vagy nevelőintézet céljaira.

— **Tolsztoj feleségének betegsége.** *Pétervárról* jelentik: *Tolsztoj* Leó gróf felesége súlyosan megbetegedett. A krasznoje-poljánai birtokra viszik s ott *Jerges* híres ginekológus meg fogja operálni. *Tolsztoj* felesége 68 éves.

— **Tűz az acélházi pusztán.** A *Solymossy* Lajos báró tulajdonát képező acélházi pusztán ma nagyobb tűz ütött ki. Délután négy órakor kigyulladt egy harminc lépés hosszú és tizenöt lépés széles buzaasztag, amely a szeles időben csakhamar lángokban állott. A tűz még a késő esti órákban is tartott és tetemes kárt okozott, amely azonban a biztosítás révén megtérül.

— **Kirándulók Aradon.** A budapesti állami tanítóképzőintézet harminc halgatója ma tanulmányutjukban tanársik, *Orvay* Ede és *Kovács* Zoltan vezetésével Aradra érkeztek a város nevezetességeinek megszemlélésére. Az ifjak megtekintették az 1848 as ereklyemuzeumot, délután pedig kimentek a vesztőhelyre, ahol az obeliszkre koszorút tettek le. Délben a vendégek tiszteletére a tanítóképző intézetben banket volt. Az ifjak este utaztak el Aradról.

— **Gyilkos pénzügyőr.** *Déva* ról jelentik: *Pui* községben tegnap egy pénzügyőr agyonlőtt egy keműves munkást. A pénzügyőri járőr szolgálatban bemént egy vendéglőbe, ahol keművesek mulattak, majd varakodni kezdtek. A pénzügyőrök közbeléptek, mire az egész tö-

Hölgyek
becses figyelmébe.

Saison végével visszamaradt creton és szövet maradékjaimat félárban árusítom, míg a készletem tart, miért is kérem a nagyérdemű hölgyközönséget minél előbb becses látogatásukkal megszerencsésítenni.
Kiváló tisztelettel
2888

Nádler Lajos

női és férfi divatáruháza
Aradon, Andrassy-tér 20. sz.

meg megtámadta őket és útni-verní kezdtek. **Maksay** Károly pénzügyőr, a tömeg közé lőtt és egy munkást fejbe talált, ki még a helyszínén meg is halt.

— **Halálos vendéglátás.** *Semic*-ről írják: **Matocha** Zsuzsanna itteni lakos a nála vendégeskedő rokonait gombával vendégelte meg, a melytől *tizennyegyszemély megbetegedett.* A betegek közül egy 8 éves és egy 15 éves leány, valamint egy 85 éves asszony meghalt a mérgezés következtében.

— **A csavargó boszúja.** Egy Aradon is közismert, többszörösen büntetett csavargó, **Peja** Todor azzal boszulta meg magát a vele ellenséges viszonyban levő **Argyelán** Mitru tautci jómódu gazdán, hogy tegnap éjjel felgyújtotta Argyelán házáat. A csavargó boszúja sikerült, amennyiben a házban felhalmozott nagymennyiségű gabona, valamint az összes butorok is a lángok martalékaivá lettek, a ház pedig tövig leégett. Peját a csendőrök még tegnap éjjel elfogták és ma reggel átszállították az ügyészség fogházába.

— **Birtokcsere.** Az aradi törvényszék telek-könyvi hivatalánál az elmúlt héten a következő birtokváltozásokat jegyezték be: **Andrea** Lázárné, **Huff** Katica eladja az aradi 2128. sz. tjkvben felvett György utca 75. sz. házat 1800 koronaért **Agoston** Bálint és neje **Molnár** Máriának. — **Jenő** Pál és neje **Laackó** Katica eladják az aradi 2179. száma tjkvben felvett Miklós-utca 50. számú házat 960 koronaért **Nagy** Tóth András és neje **Szabó** Juliánának. — **Özv.** **Jankay** Józsefné **Dellenz** Emilia eladja az aradi 496. sz. tjkvben felvett **Kossuth**-utca 29. számú házat 8000 koronaért **Zászó** Fekete Vilmának. — **Mátóffy** Béla eladja az aradi 6840. sz. tjkvben felvett ingatlant 3850 koronaért **Remer** István és neje **Eppeidauer** Vilmának. — **Dán** Illésné **Bozian** Gyula eladja az aradi 5982. számú tjkvben felvett házhelyet 1600 koronaért **Panek** Béla és neje **Jének.** — **Basch** Tivadarné **Neubauer** Rozán eladja az aradi 3960. számú tjkvben felvett **Simonyi**-utca 12. sz. házat 8400 koronaért **Krebsz** Gyula és neje **Marti** Erzsébetnek.

— **A zsinagógából.** Az aradi zsidó hitközség kultusz-előjárásága köztudomásra hozza, hogy a szombat délelőtti istentisztelet a zsinagógában folyó munkálatok miatt a zsinagóga épület 1. emeletén levő ülésteremben tartatik meg.

— **Ami jól ízlik,** az a szervezetnek rendszeren hasznosabb, mint a visszatetsző ízű dolgok, különösen gyógyszerek. A „**Scott** féle Emulsió” feltétlenül jó ízű, könnyen emészthető összeállítású a csukamáj-olajnak, melyet gyermekek is előszeretettel vesznek. Kapható a gyógyszerüzletekben.

— **Sok évi megfigyelés.** Emésztési gyengeségeknel és étvágyhiánnyal általában minden gyomor-bajnál, a valódi „**Moll**-féle seidlitz porok” bizonyultak a legsikeresebbeknek a többi szerek fölött, mint gyomorerősítők és vértisztítók. Egy doboz ára 2 korona. Szétküldés naponta utánvétellel **Moll** A. gyógyszerész. os. és kir. udv. szállító által, Bécs, I. Tuchlauben 9. A vidéki gyógyszerüzletekben határozottan **Moll** A. készítménye kérendő az ő gyári jelvényével és aláírásával.

— **Bolhák, svábok, poloskák** legbiztosabb pusztító szere **Vojtek** és **Welsznél** Aradon. 112

TÖRVÉNYKEZÉS.

Egy járásbíró sajtópöre.

Arad, szeptember 14.

Erdekes sajtópört tárgyalta ma a kolozsvári esküdtbíró. A pör egyik szereplője a nemzetiségi érzelmeiről általánosan ismert **Rozgonyi** algyógyi járásbíró, a másik szereplője pedig **Hofbauer** Richárd földbirtokos volt, aki vádolt.

ként állott az esküdtbíró előtt. A széles körben nagy érdeklődést keltett sajtópörrel az alábbi távirati tudósításunk számol be:

A sajtópör eredete arra az időre vezethető vissza, amikor **Hofbauer** Richárd földbirtokos nyilatkozatot tett közzé, amely szerint a gazdasági tudósítói elmet, amelylyel akkor **Feilitzsch** Artur, a volt földművelésügyi miniszter megkínálta, visszautasította.

Néhány nappal arra, hogy Hofbauer nyilatkozata megjelent, két román feles munkása elment a járásbíróra, hogy ellene keresetet indítson.

Röviddel a följelentés után a kolozsvári **Ellenék** című lapban cikk jelent meg Hofbauer-tól. Ebben a földbirtokos azt írta, **Rozgonyi** járásbíró, anélkül, hogy megidézte, vagy kihallgatta volna, arra oktatta ki a románokat, hogy menjenek ki a birtokára, osszák föl maguk között a termést és vigyék haza, a lakásukra.

A cikk megjelenése után **Rozgonyi** rágalmazás miatt följelentette Hofbauer-t. Az ügyet ma tárgyalta az esküdtszék. A véd- és a vádbeszéd után az esküdtök bűnségnek mondták ki a vádlottat a rágalmazás vétségében, mire a törvényszék Hofbauer-t *egy havi fogháza* és *100 korona* pénzbírságra ítélte el.

§ **Ügyvédek a kuria ellen.** Számos panasz van a kuria sok hátraléka miatt. A pécsi ügyvédi kamara az első, amely ebben az előirányozott közérdekű kérdésben állást foglalt. Rendkívül közgyűlést tartott a kamara, amely az igazságügyi kormánytól kéri és várja az elviselethez szükséges lassu kurali bíraskodás megjavítását. **Kelemen** Mózes dr. ügyvéd tette az erre vonatkozó indítványt. Kelemen a következő határozati javaslatot terjesztette elő: 1. Keresse meg a kamara az igazságügyi kormányt, hogy intézkedjék a mai rendszer megváltoztatása érdekében. 2. Kérjék fel hasonló intézkedésre a többi kamarákat. 3. Kérjék föl a kamarai tagokat, hogy a szaklapokban tartsák ébren a kérdés iránt az érdeklődést és az eklatánsabb eseteket tegyék közzé. — A kamara ezt a határozati javaslatot egyhangulag elfogadta s így az érdekes határozattal közelebb az aradi ügyvédi kamarának is foglalkoznia kell.

§ **Hirlapírók pöre a kincstár ellen.** A Fejérváry-kormány alatt történt, hogy a miniszterelnökségi sajtóiroda vezetője, **Véssy** József, a miniszterelnök megbízásából sajtóirodai tagokul szerződtette **Csüllög** Károly dr. és **Sternberg** Géza hirlapírókat, havi 200 korona fizetéssel. A két hirlapíró ezt a fizetést négy hónapra át meg is kapta. Ez év április havában, a Fejérváry kormány bukása után, mindketten elbocsáttattak állásukból, anélkül azonban, hogy az április hóra esedékes fizetéseiket megkapták volna. A két hirlapíró erre megbízta **Weiler** Ernő dr. ügyvédet, hogy indítson nevükben pört a m. kir. kincstár ellen az esedékes áprilisi havi, valamint a három havi felmondási időre eső, összesen 800—800 kor. megfizetése iránt. Csütörtökön tárgyalta ezt a keresetet a VIII—X. ker. kir. járásbírósnál **Szűcs** dr. járásbíró. A kincstár képviselőjében **Várady** dr. jelent meg, aki azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a bíróság egyesítse mindazon kereseteket, melyek hasonló címen adták be s a többi bírásoknál várnak letárgyalásra. A felperesi ügyvéd nem ellenezte ezt a kérelmet s a maga részéről kérte **Véssy** József és **Fejérváry** Géza bárá tanukénti kihallgatását, akik majd igazolni fogják, hogy a felperesek állandó jellegű alkal-

mazzalással bírtak s így őket a felmondási idő jogosan megilleti. A tárgyaló bíró a folyamatban levő ügynek egyesítését elrendelte s újabb tárgyalást határozta meg az évi október hó 16-ik napját tűzte ki.

§ **A világi gyilkosság.** A Világoson meggyilkolt **Milos** Péter községi írnok gyilkosát, **Hermann** Bétát átszállították az aradi kir. ügyészség fogházába. **Dimokos** László vizsgálóbíró ma újból kihallgatta Hermann-t, aki állhatatosan megmarad amellett, hogy nem volt szándékában Milost megölni, csupán meg akarta ijeszteni Hermannnak a törvényszék hivatalából rendel ki védőt.

NAPIREND.

Szeptember 15. Szombat. Róm. kath. naptár: Mikoméd. — Protestáns naptár: Mikoméd. — Izraelita naptár: Sabbat, N. V. 5. 6. Perek. — Görög-keleti naptár (szeptember 2.): Mamant vértanú. — A nap két 5 óra 36 percor, nyugszik 6 óra 13 percor.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Enyhébb, elvélve csapadék.

A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelőintézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3—4. Dr. Fodor Ödön délelőtt 8—9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtt 8—9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtt 12—1 órákor.

Szeptember 15. A magyarországi festőművészek aradi csoportjának táncvigalma (Városliget.)

Szeptember 16. Evangélikus bál (Központi Szálló.) — Az aradi óras és aranyműves egódek szakegyületének szilveszterkoros egybekötött táncmulatsága (Városliget.) — A pankotai hegyközség közgyűlése délután 2 órákor.

Szeptember 17. Iskolaszéki ülés délután 4 órákor.

Szeptember 23. Foxterrier és tacsok kiállítás Új-Aradon (Wallinger-kerthelyiség.) — Galsa hegyközség közgyűlése délután 2 órákor.

Oktober 20—21. Aradi löversenyek.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 14.

A pár napig tartott esőzés folytán egyik másik eszidőszertint teljesítendő mezeli munka fennakadást szenvedett. Most azonban már ismét folytatják a tengeri törést és beszállítást.

A gabonaüzlet irányzata némileg javult, de ez alig számbavehető.

A mai piacon meglátszott, hogy a szürettel vannak elfoglalva az emberek, mivel kisebb hozatai volt.

Bekelt:

2500—2600 mm. buza 6.80—6.50.

100 mm. zab 5.70—5.80.

100 mm. árpa 5.80—5.40 és

100 mm. rozs 5.10—5.20.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 14. —

Magyar előrend: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban 112—113 fillérig; Öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 115—118 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 122—124 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 126—128 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 250 kilogrammon felül sulyban 116—118 fillérig; közép páronként 240—250 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig.

Sertésállomány: Szeptember hó 11. napján volt készlet 43,181 darab, szeptember hó 12. napján főlhajtatott 155 darab, szeptember hó 12. napján elszállított 1198 darab, szeptember hó 13. napján maradt készlet 42,128 darab.

A hszott sertésüzlet irányzata: Változatlan.

Angol A kizárólagos posztó gyári raktárban
öltöny
35⁰ megtakarítással **szöveteket**
árusítunk.

Leichner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17.
Fiukrésztére maradékok kaphatók.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 14.

Amerika ¼ magasabb. Kínaiat és vételkedv jó. El-
kelt 60,000 métermássa 10 fillérrel magasabb áron.
Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre	7.02—7.03
Aprillisi buza 1907-re	7.41—7.42
Rozs októberre	6.04—6.05
Zab októberre	6.54—6.55
Uj tengeri 1907-re	4.91—4.92

Közép tőzsde.

Buza októberre	7.09—7.10
Aprillisi buza 1907-re	7.42—7.43
Rozs októberre	6.05—6.06
Zab októberre	6.56—6.57
Uj tengeri 1907-re	4.92—4.93

Közép tőzsde.

Osztrák hitelrészvény	669.50
Magyar hitelrészvény	810.75
Magyar koronajáradék	94.50
Osztrák-magyar államvasúti részvény	673.—
Déli vasút	169.—
Lezámitolóbank részvény	517.50
Magyar jelzálog hitelbank	524.50
Rima-Murányi vasúti részvény	578.75
Városi villamos vasút részvény	584.75
Konvertált jelzálogrészvény	134.75
Egyesült Budapest fővárosi takpénzt.	2285.—
Adria tengerhajózási részvénytárs.	4450.—
Orosz járadék	98.—
Erzsébet szanatórium sorajegy pénzben	—
Erzsébet szanatórium sorajegy árúban	—

Mindenütt kapható

*Fog-
léle* **Kalodont**

nélkülözhetetlen fog-crém, 5045
a fogakat tisztán, fehéren és egészségesen tartja.

CSARNOK.

Jávor tanár.

Irtá: Szomaházy István.

(Vége.)

A tanár közelébb hajolt Kommernéhez, az
arca kipirult s majdnem diákos izgalottsággal
susogta:

— Tudja, mi lenne a legforróbb kívánsá-
gom az életben?

— Micsoda?

— Hogy egyszer, csak egyetlen egyszer is,
én ülhetnék ott a harmadik szobában, ahol a
pénzügyigazgatósági fogalmazó ül.

Az asszony elpirult, leányosan lesütötte a
szemét, majd szótalanul csipegetni kezdte a
jardiniéren-sárgáló szőlőfürtöt. Aztán egyszerre,
mintha valami egészen más témáról beszélne,
hagosan, jókedvűen szolt a tanárhoz:

— Ha kedves volna, Jávor, hát holnap
délután feljönné hozzánk egy csésze feketére.

... Nemcsak pompás kávét kapna, de egy jó
tétéményt is követne el: egy unatkozó asz-
szonyt elmulattatna vagy egy félórán kereszt-
tül... Ebéd után egy teremtett lélek sincs
otthon s az az egyetlen szórakozásom, hogy
egész az uzsonnáig aludjak... Már akár-
nányszor megtettem, hogy a konyhában a sza-
kácsnővel pletykáltam, csak hogy az időt vala-
mivel egyenlősem...

— Akarja, hogy holnap délután feljöjjenek?
— szolt Jávor tanár ragyogó szemmel.

— Ha nem fél, hogy halálra unja magát,
akkor jöjjen fel!

Csábító tekintetet vetett a férfira, akit egy-
szerre szilaj jókedv fogott el: intett a cigány-
nak s diadalmas pillantással ütötte a pezsgős
poharat az asszonyhoz...

A banda utóbb, mikor az étterem már jó
formán kiürült, egészen odahurcolkodott az asz-
talhoz, s a pincérek fűgén, szolgálatkészen
sűrűleg forogtak a kis mulató társaság körül.

... Egy szigorú orvos, aki vidéki rokonsíval
szerényen huzódott meg az egyik sarokban,
csodálattal és megdöbbenéssel nézte, hogy a
híres tanár ég felé emelt karral dirigált hajnal
felé a cigánybanda primásának...

Jávor később hazáig elkísérte a mindjob-
ban elérzékenyülő Kommernét: s amíg a ház-
mester ajtót nyitott, még egy utolsó mélységes
pillantást vetett a szép asszony szemébe. Aztán
erősen megszorították az egymás kezét s Kom-
merné lehuny szemmel így szolt:

— Tehát holnap!

— Holnap, — sutogta Jávor tanár resz-
ketve.

Gyalog indult hazafelé a lakására, szivarra
gyújtott s jó darabig kóborolt a csillag-ugaras éj-
szakában, melynek homályát a keleti pályaudvar
felől, már kezdtek áttörni a hajnal rózsás és
aranyba játszó színei... Otthon kitérte az
ablakát s egy ideig a körüli fák kopott ágait
nézte... Bár a háztetőket csillogó hószilán-
kok borították, Jávor tanár ur úgy érezte,
hogy tavasz van, odalenn mandulafák nyílnak
s édes, részegítő illatok subannak be szomorú
agglény lakásába... Fűtőrézsnél kezdett
valami keringőt, a melyet még orvosnövendék
korában hallott odafönn, a karzat legutolsó so-
rában, mert jobb helyre, fájdalom, nem
teltett... Aztán becsukta az ablakot, le-
ült az egyik karosszékre s dobogó szívvel így
szolt:

— Tehát holnap!

De mi volt ez? A dolgozószoba sarkában,
a villámozó gép mellett, ősztvér csontváz ál-
lott, egy csöndes, de fölöttébb gunyolódó fickó,
a ki Jávor tanárral az éjszakai órák magányá-
ban nem egyszer érdekes diskurzust folytatott
már... A csontváz mindent tudott és min-
denről őszintén megmondta a véleményét; Já-
vor tanár legalább a maga elfogultságában
úgy képzelte... Bölcs és szokimondó le-
gény volt, a ki szuverén felsőbbiséggel nézte
e gyarló világ eseményeit... A tanárnak úgy
tetszett, hogy a csontváz most is csufol-
kodva pillant rá a sarokból, aztán lenézéssel
így szolt hozzá:

— Tehát holnap lesz, nagyságos tanár ur,
az a nap, a mikor a gyerekkori regény leg-
utolsó fejezete lejátszódik... Hogy vacogott
egykor a fogunk, arra a gondolatra, hogy a
szép, a bűbajos, a kacér Kommerné szerelme-
sen, dobogó szívvel borul a vállunkra...
Holnap diadalt ül a gyerekkori szerelem: az
udvarásznak, a vonakodásnak, a pillanatnyi ha-
ragnak csók és ölelés lesz a vége... Csak
pár óra még és nagyságod azzal a tudattal jön
le a lépcsőkön, hogy a tudomány férfja mint
nőcsábító se tartozik éppen az utolsó legé-
nyek közé...

A csontváz hangtalanul felkacagott, aztán
még gunyosabban folytatta:

— És aztán? Mi lesz aztán? Nagyságod
egy diadallal gazdagabbá lesz, de egy szép, egy
poétikus illuzióval szegényebbé... A valóság,
nagyságos tanár ur, mindig megöli az álmokat
s a hitvány életben egyedül az álom ér vala-
micskét... A Kommerné csak addig teszik
boldoggá az ember, a míg egy elérhetetlen
álom hősnő s rögtön szétoszlanak, eltűnnek a
semmisségbe, a mikor megfogható valósággá tö-
mörülnek... A gyerekkori regény ma még
egy rózsaszínű mese a nagyságod szívében, de
holnapra hideg, szürke, közömbös emlékké fa-
kul, olyanná, a melynek se színe, se illata

többé... Ne örüljön hát a diadalának, nagy-
ságos tanár ur, mert ez a diadal sokkal több-
jébe kerül, mint a mennyit megér... A mult-
jának legbájosabb melódiáit adja könyveműen-
cserebe érte...

Jávor tanár ur sokáig maga elé meredt,
aztán közelebb ment a csontvázhoz s gyöngéd,
majdnem hálás pillantást vetett a csontember
homályos szemüregébe... Aztán lefeküdt,
magára huzta a paplant s tíz perc múlva jó-
laúen aludt.

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 14. —

Központi szálloda. Theodorof Mihály mérnök
Budapest. — Schmaich Vilmos gyáros Wiesbaden.
— Jesensky Béla magánzó Temesvár. — Basch
Béla gyáros Budapest. — Weisz Miksa kereskedő
Versec. — Bartók Ödön kereskedő Budapest. —
Sziravics Antal kereskedő Budapest. — Schwarz
Fülöp utazó Budapest. — Kespes Lajos dr. ügyvéd
Budapest. — Kelemen Jenő utazó Budapest. —
Schuhoff Pál gyáros Bécs. — Deutsch Sándor
utazó Budapest. — Csiky Antal birtokos Brád. —
Csiky Dénes birtokos Seprős. — Herskovics Ignác
fakereskedő Budapest. — Kralupér S. kereskedő
Budapest. — Berger Lajos kereskedő Budapest. —
Fritz Vilmos kereskedő Bécs. — Schweiger Pál
utazó Budapest. — Kerzinger József építész Buda-
pest. — Kálmán Ede utazó Budapest. — Harten-
stein Jenő igazgató Budapest. — Duschok Izó
utazó Budapest. — Kabody Károly főmérnök Bu-
dapest.

Vas szálloda. Kall József utazó Budapest. —
Mangul Miklós főesperes Nagyszében. — Weinber-
ger Jenő utazó Budapest. — Eisler János keres-
kedő Bény. — Fessl Tivadár utazó Pozsony. —
Nagy Endre ref. lelkész Szolnok. — Frankl Gábor
gyáros Budapest. — Grauer Ernő utazó Budapest.
— Weikugel József utazó Bécs. — Immerglück
Mánó utazó Bécs. — Radó Emil utazó Budapest. —
Pollák Adolf utazó Bécs. — Nedelcu Corjolán hiva-
talnok Lugos. — Vanek Imre vendéglős Temesvár.

Pannónia szálloda. Szántó István m. kir. tiszt-
viselő Budapest. — Csermák János nevelő Buda-
pest. — Muráti Lipót utazó Temesvár. — Koma-
rán K. magánzó Budapest. — Kaufmann Jakab
utazó Budapest. — Márk Mihály kereskedő Arad.
— Mossoni János Ottó birtokos Acsova. — Gerteln
Sándor újságíró Budapest. — Kremer Samu utazó
Budapest. — Löw Mihály dr. járási orvos Borsse-
bes. — Balotin János tanító Karács. — Adler Ja-
kab fakereskedő Nagyvárad. — Toth István ma-
gánzó Orosháza. — Borsovitz Károly kereskedő Ku-
nágota.

NYILTTER.*

MAGYAR
GYÁRTMÁNYU
"ÁRPÁD"
RAJZESZKÖZ
A LEGJOBB
ISKOLA KÖRZŐ.

Gyártja: SZÉNÁSY BÉLA

rajzeszköz- és papíruemlé-gyára

Budapest, IV., Ferenciek-tere 9.

1827

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, szemár-
vályog, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utaztatokat is kínálnak, kérjen mindenkor
"Roche" eredeti csomagolást.

Dr. Molesmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche”

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerárka-
ban. — Ára üvegenként 4.— korona

A nmlts. vallás- és közoktatásügyi miniszter nr által jóváhagyott

Aradvármegye

nagy fal

Térképe

108—144 cm. nagyságban, melynek eddigi ára
10 korona volt, leszállított áron

4 koronáért

vászonra huzva 7 korona,

vászonra huzva léczekkel ellátva 8 koronáért

kapható

kiadóhivatalunkban.

Tekintve, hogy az egész készlet tulajdonunkba ment át, ajánljuk a sürgős megrendelést, mert ha e készlet elfogy, ugy többé nem lesz az ily potom áron beszerezhető.

TELEFON 151. SZ.

ARADI NYOMDA
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG

KÖNYVKÖTÉSZETE

Aradi és csanádi vasutak patolája.

AJÁNLJUK A LEGMODERNEBB GE-
PERKEL FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZETEINKET,
MOL A LEGEGYSZERŐBB BERŐTÉSŐL

FOGYVA A LEGFÉNYESEBB KIÁLLITÁSÚ
DISZKÖTÉSEKET TUDJUK KÉSZÍTENI

DISZMŰMUNKÁK
MONTIROZÁSOK
IRÓMAPPÁK.

DISZDOBOZOK
FÉNYKÉPTARTÓK
AMATŐR KÖTÉS.

Nagymennyiségű
maculatura
jutányos áron
eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

14741—1906. k. h. szám.

Hirdetmény.

A mezőgazdasági termények hamisításáról szóló 1895. évi XLVI. t. cz. 2. § a, valamint az ezen törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott 38286—1896 számú földművelésügyi miniszteri rendelet 5 §-a tilalmazza a mezőgazdasági termények, termékek és czikkék oly alakban való forgalomban való hozatalát, mely a közönséget a mezőgazdasági termék minőségének tekintetében tévedésbe ejteni alkalmassal.

Miután utóbbi időben ismételt fordult elő oly eset, hogy ezen minőségének meghatározása nélkül mint tej árusított a piacon: az ilyen nemű visszaélés megelőzése czéljából akként intézkedtem, hogy a nem teljes tejet tartalmazó tejes kannákon „Lefőlözött tej” felirat legyen elhelyezve.

Arad, 1906. évi szeptember hó 8-án.

Sarlot Demokos,
főkapitány.

Az 1902. évi versenki ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi. makói ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

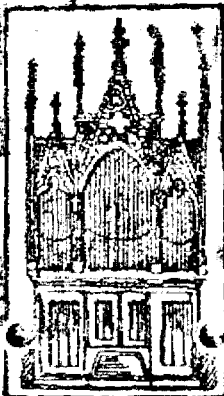
WEGENSTEIN C. L.

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI
ORGONA-ÉPÍTŐ MINTÉZET (villamos üzemre berend.)
TEMESVÁROTT.

Szállít kitűnő, legújabb rendszer szerint készített

pneumatikus
orgonákat

bármily nagyságban a legelőcsőbb árák mellett.

Javítások, átalakítások és hangolások átvételnek, olcsón és kitűnő szakértelemmel eszközöltenek.

Bővebbi felvilágosítással és költségvetéssel szívesen szolgálók.

Az 1896. évi kiállításon a nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

8889—906. pm.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város törvényhatóságánál legtöbb adót fizetőknek az 1907 ik évre érvényes bíró ideiglenes névjegyzéke az 1886. évi XXI. t. cz. 25. § a alapján összeállítván, az 1906. évi szeptember hó 4 től kezdődőleg 15 napra közszemlére tételük ki azal, hogy az érdekeltek a fenti határidő alatt azt a városháza emeleti tanácstermében a hivatalos órák alatt betekinthezik és néteni felszólamlásait ugyanazon időtartam alatt a városi polgármesteri hivatalban beadhatják.

Aradon, 1906. évi szeptember hó 1-én.

Intitőrls
kr. tanácsos,
polgármester.

Árverési hirdetmény.

Vb. Weisl Grüner Samu tauenzi közados csődtömegéhez 1—323-ig és 391—412. tételek alatt 4099 kor. 74 fill. összegben leltározott kétes követelések a 22., 16., 305., 294., 4., 239., 38., 394., 318., 291., 303., 45., 44., 6., 17., 301., 306., 309, 108., 302., 308., 191., 312. és 233. tételek alatti 131 kor. 29 fill. összegű, időközben befolyt követelések kivételével a fennállásra és behajthatóságra vonatkozó szavatosság nélkül ajánlati uton eladatnak.

A venni szándékozók 100 kor. bánatpénzzel ellátott ajánlataikat 1906. évi szeptember hó 39-ának déli 12 órájáig nálam nyujtsák be.

Az ajánlatok felett a választmány 1906. évi október hó 1-én tartandó választmányi ülésen fog határozni.

Fejér György,
borbajenői ügyvéd, tömeggondnok.

2387

3742/906 pm.

Valamennyi nyomdatulajdonosnak Aradon.

Felhívom, hogy a nyomdatulajdonosoktól készített havi kimutatásokat minden hónap 5 ik napjáig hivatalomba pontosan küldjék be, nehogy kénytelen legyek a több ízben és több oldalról tapasztalt mulasztások elkerülése, vagy megtorlása végett más intézkedést alkalmazni.

Az augusztus hónapra vonatkozó kimutatások azonnal terjesztendők be.

Aradon, 1906. évi szeptember hó 5-én.

Intitőrls,
kir. tanácsos,
polgármester.

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

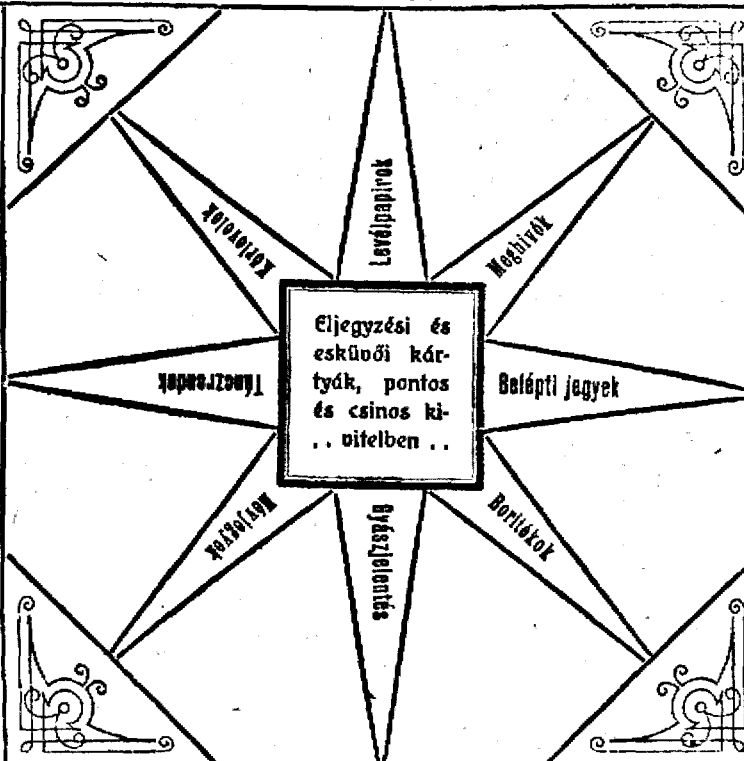
ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KÖNYVNYOMDÁJA
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Befit-
tőmönfőde.

Ajánlja
kitűnően berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően felszerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyomtatási munkák gyorsan, pontosan és a legmodernebb kivitelben jutányos áron készítenek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelterjedtebb vidéki politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 évre . . . 24 korona.
1 hóra . . . 2 korona.

Vidéken:

1 évre . . . 28 korona.
1 hóra . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztéségi telefon 357.
Kiadóhivatal " 151.

Telefon 556.

Tűzifa

kartellen kívül

Első osztályu bükkhasáb tűzifa
Waggononkint jutányos árban
kapható**Szilágyi és Társa**2167 **üzégnél**Arad, Boros Béni-tér 15. szám.
(Dengli ház.)Egy gyakornok
azonnali belépésre kerestetik.Gazdaságban
alkalmazást nyerhet

18—20 éves

**fiatal
ember.**

2385

Előképzettség nélkül.

Cízm a kiadóhivatalban.

19497—1906.

Hirdetmény.Ő cászári és apostoli kir. Fel-
sége folyó évi augusztus hó 17 én
I. c. hiben kelt legfelső elhatározásá-
val a gazdasági akadémiák új
szervezeti szabályzatát a legke-
gyelmesebben jóváhagynt méltóz-
tatott.Ezen szervezeti szabályzat ér-
telmében a keszthelyi, debreczeni,
kassai és kolozsvári m. kir. gaz-
dasági tanintézetek akadémiái rang-
ra emeltettek s az új szervezeti
szabályzatot, — a magyaróvári m.
kir. gazdasági akadémia, valamint
a megszünt négy gazdasági tan-
intézet eddigi szervezeti szabály-
zatának hatályon kívül helyezése
mellett úgy a magyaróvári m. kir.
gazdasági akadémia, mint a kesz-
helyi, debreczeni, kassai és kolozs-
vári m. kir. gazdasági új akadé-
miákra nézve életbe léptetett.Ezen szabályzat az érdeklődők
által a törvényhatóság levéltárában
a hivatalos órák alatt megtekin-
tető.Arad, 1906. évi szeptember
hó 10-én.

A városi tanács.

Hirdetmény,melynél fogva közhirre tétetik, hogy Buttyin
község tulajdonát képező Ament-féle 218 katasz-
trális hold és 1195 □-öl területű negyedrészen
erdeilegeltetéssel és háromnegyedrészen szántás-
vetéssel kezeendő földbirtok és ahhoz tartozó
gazdasági épületek 1906. évi szeptember 26-án
délelőtt 9 órakor tartandó árverésen 12 évi idő-
tartamra bérbe adatik.Az árverési feltételek Buttyin község jegy-
zői hivatalában a hivatalos órák alatt megte-
kinthetők.

Buttyin, 1906. szeptember 14-én.

2394

Előljáróság.

Arad-hegyaljai h. é. mótóros vasut.

536—1906.

Helyi díjszabás életbeléptetése.Vonalunk megnyitása napjával helyi díjsza-
básunk életbe lép, mely úgy a személyek és
podgyász, valamint a teherárak és hullák szál-
litására nézve tartalmaz határozmányokat és díj-
tégeket.E díjszabásnak példányai alulirott igazgató-
ságnál szerezhetők meg. Ára 3 korona.

Arad, 1906. szeptember hó 13-án.

Az Arad-hegyaljai h. é. mótóros vasut

2398

igazgatósága.

Kerestetikegy teljesen ujonnan épült és berendezett nagy-
vendéglő részére ügyes, megbízható**keresztény vendéglős**

leszámolásra

október elsejére.

Bővebbet:

Róth Mór úrnál,**Soborsin.**

2399

**Könyvkötészetünkben
egy ügyes fiu
tanulónak
felvétetik.**

Bővebbet a kiadóhivatalban.

4789—1906. tkv. sz.

**Árverési hirdetményi
kivonat.**A bjenői kir. jbiróság, mint
tkvi hatóság közhirre teszi, hogy
Pavlovics Konstantin paukotai ia-
kosnak, Oala Péter gurbai lakos
végrehajtást szenvedő elleni 88
kor. tőkekövetelés és jár. iránti
végrehajtási ügyében az árverést
elrendelte, minek folytán az aradi
kir. törvényszék és a bjenői kir.
jbiróság területén fekvő és a gur-
bai 95. sz. tkvben A. I. 6. sor.
(182—183/a.) hrsz. alatt foglalt
1/3 részben Oala Péter és 2/3 rész-
ben Oala Mikulae tulajdonát ké-
pező 161 beitelek az azon levő
házzal, a végrehajtási törvény 156.
§ a alapján egészben 688 kor. ki-
kiáltási árban az 1906. évi október
hó 1-ső napjának délelőtti 10 órakor
Gurba község házában megtartandó
nyilvános árverésen a következő
feltételek alatt fog eladani.1. Ha a kikiáltási áron felül
ígéret nem fog tétetni, az elárve-
rezendő ingatlan a kikiáltási áron
alul is el fog adani.2. Árvereni kívánók tartoznak
az ingatlan becsárának 10% -át,
vagyis 68 korona 80 fillért kész-
pénzben, vagy az 1881. évi nov.
1-én kelt 3333. sz. Igazságügy-
miniszeri rendelet 8. §-ában ki-
jelölt óvadékképes értékpapirok-
ban a kiküldött kézeibe letenni,
vagy az 1881. évi LX. t.-cz.
170. §-a értelmében a bána'pénz-
nek a bíróságnál történt előleges el-
helyezéséről kiállított elismervényt
át szolgáltatni.3. Vevő köteles a vételért há-
rom egyenlő részletben és pedig
az elsőt az árverés jozerőre emei-
kedésétől számított 15 nap alatt, a
másodikat ugyanazon naptól számi-
tott 30 nap, s a harmadikat ugyan-
azon naptól számított 45 nap alatt,
mindenkor egyes vételári részlet
után az árverés napjától számi-
tandó 5% kamatokkal együtt sza-
bályszerű letéti kérvény kapcsában
az 1881. évi december hó 6-án
39425. I. M. szám alatt kelt ren-
deletben előirt módon a butyini
kir. adóhivatalnál, mint bírólét-
pénzárnál befizetni.A bánatpénz az utolsó részletbe
fog beszámíttatni.Az árverési feltételek többi
pontjai a hivatalos órák alatt ezen
kir. jbiróság tkvi hatóságánál, to-
ábbá Sikula, Gurba és Csermő
községek előljáróságainál megte-
kinthetők.Borosjenő, 1906. évi július hó
12-én.Székely,
kir. albiró.

2393

